І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. 07303
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5357

РІК LXXI. Ч. 11. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 17-го СІЧНЯ 1964 | 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS | JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JANUARY 17, 1964 No. 11. VOL. LXXI.

ДЖАНСОН „ТІЛЬКИЩО ПОЧАВ" БОРОТЬБУ ЗА МЕДИЧНУ ОПІКУ ДЛЯ СТАРШИХ

Вашингтон. — Президент Джансон заявив 15-го січня, що він „тількищо почав боротися за медичну опіку для старших осіб в рямках соціяльного забезпечення". Президент одночасно висловив надію, що 88-ий Конґрес ухвалить закон в цій справі, за яку ведеться боротьба вже четвертий рік, бо уряд президента Кеннеді вніс був законопроєкт ще в 1961-му році. Президент Джансон промовляв до 47 осіб в Білому Домі, які старалися про те, щоб старші особи мали належну медичну опіку, про яку вони не мусіли б просити, тільки діставати як ними самими заплачену в рямках соціяльного забезпечення. Президент сказав, що „ця велика країна, наймогутніша між всіма державами, не повинна і надалі змушувати наших старших людей, щоб вони торгували своєю гідністю і самопошаною, щоб дістати місце в шпиталі та опіку медичної сестри вдома". Президент промовляв до представників робітничих організацій, добродійних установ, церковних діячів та інших осіб, які дбають про медичну опіку для старших осіб. Між присутніми були д-р Бенджемін Спок із Клівленду, автор книжок про опіку над дітьми, президент Крайової Фармерської Унії Джеймс Дж. Петтон із Денверу, Колорадо, і Артур Флеммінґ, колишній секретар здоров'я, виховання і добродійности з Ореґону. Джансон заявив, що плян медичної опіки для емеритів в рямках соціяльного забезпечення є „практичний, розумний, чесний та справедливий", бо теперішній спосіб допомоги старшим особам із добродійних фондів, на думку Президента, не є згідний із американським способом життя, бо змушує старших громадян упокорюватися та просити, заявляючи при тому, що вони не є заможні. Згідно з урядовим проєктом працедавець і затруднений платили б на медичну опіку разом 25 центів тижнево, і тоді медична опіка після відходу на емеритуру, не була б жадною добродійною допомогою, тільки заплаченою належністю. Хоч Президент висловив віру в те, що урядовий проєкт буде напевно ухвалений в Конґресі цього року, то в політичних колах немає такої певної надії, бо Американське Лікарське Товариство весь час веде завзяту кампанію проти урядового проєкту і видає великі суми на його поборювання. Голова Палатної Комісії Способів і Засобів конґресмен Вілбур О. Міллс є проти медичної опіки в рямцях соціяльного забезпечення, але він обіцяв, що пічне переслухання в цій справі. Гірше є з тим, що в цій Комісії на 23 членів, тільки 10 висловилися за урядову програму, всі вони демократи, три інші демократи є проти і проти є всі 10 республіканців.

Не всі вбогі заслуговують на допомогу — каже Ґолдвотер

Ню Йорк. — Сенатор Беррі Ґолдвотер, який старається про республіканську номінацію на кандидата на президента, промовляючи в Економічному Клюбі в Ню Йорку заявив, що він не погоджується з тим пляном поборювання убозтва, який має президент Джансон, бо між убогими є такі, які не заслуговують на публічну допомогу. Ґолдвотер домагається слідства, яке виявило б, чи людина стала вбогою внаслідок своєї власної акції. Ґолдвотер казав також, що президент Джансон не подає точних і достовірних даних про те, що ним очолюваний уряд дійсно плянує ощадність в своїх аґенціях. Арізонський сенатор виступив і проти секретаря оборони МекНамари, який заявляє, що можна вповні здаватися на далекосяжні ракети в обороні цієї країни, занедбуючи при тому далекосяжні бомбовики.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ НА ПРИЙНЯТТІ В БІЛОМУ ДОМІ

Італійський президент Антоніо Сені з дружиною (зліва) був гостем президента і пані Джансон в Білому Домі. На марґінесі цієї зустрічі пресові коментатори давню фразу про те, що „коли говорять дипломати — мовчать гармати" дотепно доповнять, що „коли говорять жінки — мовчать дипломати". На фото: президенти Сені і Джансон стоять мовчки, як їхні дружини „переговорюють".

ЗДА ПОГОДИЛИСЬ НА ПЕРЕГОВОРИ З ПАНАМОЮ БЕЗ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Панама. — Панамський президент Роберто Чіярі виголосив до народу 10-хвилинну радіо-промову, в якій подав до відома, що Панама погодилась на відновлення дипломатичних взаємин з Америкою внаслідку згоди Америки на переведення в найближчому місяці переговорів про всі існуючі між тими державами розбіжності. Панамський президент запевнив, що ті переговори доведуть до ревізії договору між Панамою і ЗДА з 1906 року, в якому-то договорі ЗДА отримали в безтермінове користування широку на 10 миль і довгу на 50 миль Зону Каналу. Панамський президент заявив рішуче, що згода Америки на переведення переговорів „без ніяких обмежень" є рівнозначна із зобов'язанням заступити існуючий договір — іншим. Однак державний секретар Дін Раск заперечив таку інтерпретацію його згоди на переговори. Він заявив у Конґресовій Комісії для закордонних справ, що ЗДА не зобов'язались до ревізії американсько - панамського договору і що вони мають цілком вільну руку відкинути некорисні для ЗДА панамські пропозиції. ЗДА погодилися тільки на текст спільної заяви, в якій сказано, що в 30 днів після відновлення дипломатичних взаємин між тими двома країнами мають розпочатись „формальні переговори через репрезентантів, які матимуть достатočні повновласті переговорити без обмежень всі справи всякої натури, які існують або заторкують взаємини між Панамою і З'єдиненими Державами". За коментарями американської преси — однаково панамський президент Чіярі і його міністер закордонних справ Фернандез Ґаллео Соліс, як президент Джансон і Дін Раск мусять брати на увагу настрої своїх громадянств, тим паче, що в обох цих країнах будуть в цьому році переведені вибори. Коли більшість панамського громадянства, під безумовним впливом однаково націоналістичної, як комуністичної пропаґанди, вимагає ревізії договору з 1906 року і недовірливо ставиться до будьяких поступок „янкі - імперіялістам", то водночас в Конґресі та в американському громадянстві є рішучий спротив проти таких поступок, які послабили б позицію Америки в Зоні Каналу та влегшили комуністичну інфільтрацію у цьому невральгічному пункті американського континенту. Відновлення дипломатичних взаємин з Америкою, що їх Панама зірвала була наприкінці минулого тижня, і згода Вашинґтону на переговори прийшли внаслідку заходів Міжамериканської мирової Комісії під проводом чілійського амбасадора Мануеля Трукко, віце-президента Організації Американських Держав. Він залишається в Панамі, щоб пильнувати збереження спокою.

Дорадник Президента Сseparate відходить із Білого Дому

Вашинґтон. — Головний дорадник президента Кеннеді і дорадник президента Джансона 35-річний Теодор С. Соренсен 15-го січня повідомив Президента, що він мусить залишити працю в Білому Домі, бо плянує написати книжку про покійного през. Кеннеді. Президент Джансон цілу годину намовляв його, щоб залишився на своєму становищі, але Соренсен не зробив цього, тільки обіцяв в потребі служити Президентові радою, не відмовляючися від того, що після написання книжки про Джана Кеннеді, зможе знову працювати в Білому Домі. Соренсен працював із Джаном Кеннеді 11 років, від часу, коли Кеннеді став сенатором. Він писав всі промови для сенатора Кеннеді, а пізніше для Президента. Після смерти Кеннеді Соренсен досі написав три головні промови для президента Джансона: промову до обох Палат в грудні минулого року, промову в Об'єднаних Націях та звернення Про стан Унії в січні цього року. Президент із жалем погодився на те, що Соренсен залишить працю в Білому Домі 29-го лютого ц. р. і висловив надію на пізнішу співпрацю.

Президент Сені і Людвіґ Ерґард за єдність Европи включно з Британією

Вашинґтон. — Італійський президент Антоніо Сені виголосив в минулу середу 15-го січня перед з'єдиненими палатами американського Конґресу промову, в якій запевнив, що Італія бажає собі таку політичну об'єднану Европу „двері якої були б відкриті для всіх, що впродовж сторіч були акторами в драмі західнього світу, від Великої Британії до останніх кордонів". Те становище Італії, підкреслене однаково в згаданій конґресовій промові Антоніо Сені, як і в його промові на бенкеті та в спільному американсько - італійському комунікаті наприкінці візити італійського президента, збіглось із становищем Західньої Німеччини, що його висловив в тому самому дні в Лондоні канцлер Людвіґ Ерґард. Президент Сені заявив виразно, що з'єдинена політично Европа мусить охоплювати також Британію та бути в „нерозривному союзі" з Америкою. Зновуж західньо-німецький канцлер — з виразною алюзією до французького президента де Ґоля — запевнив британських керівних державних мужів, що „говорити про европейський континент в політичному сенсі — це значить згадувати минуле, а не судити реалістично теперішність". Виступ президента Сені в Конґресі зібрані конґресмени і сенатори прийняли ентузіястично. Опісля президент Джансон жартом заявив на прийнятті в італійській амбасаді, що він „з тугою очікує дня ,коли американський президент зустріне таке ентузіястичне прийняття збоку американського Конґресу, як його мав президент італійський". В середу по полудні президент Сені з дружиною, міністром Джузеппе Сараґатом і іншими членами почету від'їхали з Вашинґтону.

Почалася в Конґресі боротьба за законопроєкт про громадянські права

Вашинґтон. — В Палатній Комісії Правил почалася боротьба за урядовий законопроєкт про оборону громадянських прав. Президент Джансон визнав цей проєкт і законопроєкт про зменшення прибуткових податків за найважливіші в цьогорічній сесії Конґресу. Проти урядового проєкту виступав конґресмен демократ із Мізурі Вілліям М. Колмер, який сказав, що він виступав би проти урядового проєкту навіть тоді, коли б в його стейті не було ані одного негра. Конґресмен Колмер твердив, що він є проти урядового проєкту, бо той проєкт збільшує централізаційну систему уряду. Колмер казав, що він дивується тому, як може такий інтеліґентний лібераl як конґресмен Селлер підтримувати урядову програму, яка так сильно обмежує права одиниці. Конґресмен Селлер заявив, що ЗДА не можуть чекати до 2063-го року, коли деякі представники населення в південних стейтах погодяться на те, щоб негритянське населення користало з рівних прав, які дає йому Конституція ЗДА.

Рокефеллер твердить, що шанси його перемоги збільшуються

Олбані, Н. Й. — Губернатор Нелсон А. Рокефеллер заявив в телевізійному інтерв'ю, що шанси його перемоги в кампанії за номінацію на республіканського кандидата на президента збільшуються. Давніше він признавався, що його противник сенатор Беррі Ґолдвотер втішається більшою популярністю, але тепер цей стан змінився, і губернатор певний є перемоги у правиборах в стейті Ню Гемпшир, що відбудуться вже 10 березня. Ракефеллер виявив, що дістав добрі вістки про те, що має вигляди на перемогу у правиборах в Ореґоні в дні 15-го травня, і в Каліфорнії — 2-го червня. Але він не хотів зайняти становища до того факту, що республіканські провідники зі стейту Ню Джерзі давніше підтримували його, а тепер заявили, що вони є за те, щоб республіканським кандидатом на президента був пенсилвенійський губернатор Вілліям В. Скрентон. Але нюйоркський губернатор натякнув на те, що в в останніх роках не було випадку, щоб Конвенція найменувала когось через акламацію на президентського кандидата. Це була алюзія до того, що Скрентон заявив, що він не старається про номінацію, але прийняв би її, коли б Конвенція його найменувала.

Британія хоче брати участь в нарадах про єдність Европи

Лондон. — Британський уряд повідомив уряди Західньої Німеччини, Італії, Бельгії, Голляндії і Люксембургу, що Британія хоче бути учасником нарад, що мають на цілі довести до політичної єдности Европи. Британія звернулась тільки до тих 5-х членів Европейської Економічної Спільноти, поминувши шостого члена — Францію, з уваги на негативне становище французького президента де Ґоля до участи Британії в західньо-европейській політичній чи економічній спілці. Це звернення британського уряду стоїть у зв'язку з минулотижневою заявою західньо-німецького канцлера Людвіґа Ерґарда, що він візьме ініціятиву в свої руки, щоб довести до політичної єдности членських держав Европейської Економічної Спільноти та в цій справі відбудеться конференції „на вершинах" голів 6-ох названих членських держав ЕЕС. Ця справа є одною з головних тем нарад, які саме тепер ведуться в Лондоні, куди прибув канцлер Людвіґ Ерґард — уперше від часу перебрання влади від Конрада Аденауера. Ерґард мав запевнити британських державних мужів, що Західня Німеччина буде старатися за допущення Британії до Европейської Економічної Спільноти.

Головний лікар ЗДА про значення фільтрів при цигарках

Вашинґтон. — Сенатор республіканець із стейту Кентаки Джан Шерман Купер запитував головного лікаря д-ра д-ра Лютера Л. Террі про те, чому урядова комісія не зайняла становища щодо цигарок із фільтрами, бо фільтри можуть робити курення цигарок не шкідливим для здоров'я курців. Д-р Террі відповів, що урядова комісія не говорила в своєму звіті про фільтер при цигарках, бо не ствержено, що теперішні фільтри дійсно можуть мати якийсь вплив на те, щоб цигарки були менше шкідливі для курців. Переведені досліди на тваринах виявили, що фільтер не має жадного впливу на те, щоб робити цигарки менше шкідливими. Не є відомо, які складники викурених цигарок спричиняють пістряка легенів, тому не можна сконтролювати значення фільтрів.

Найвищий Суд проти підкреслювання расової приналежности кандидатів

Вашинґтон. — Найвищий Суд ЗДА одноголосно вирішив, що є протиконституційним зазначувати згідно з законом стейту Луізіяни расову приналежність кандидата на виборчій картці. Опінію найвищого суду з'ясував суддя Том С. Кларк. Найцікавіше в цьому вирішенню є те, що Апеляційний Федеральний Суд п'ятої округи визнав був, що зазначування расової приналежности на виборчих картках є законним. Два судді цього суду, найменовані президентом Кеннеді, були за расовістю, а третій суддя, найменований президентом Айзенгавером, був проти расового визначення.

Буде, мабуть, змінений командант військ ЗДА в Південньому В'єтнамі

Сайгон. — Американські власті призначили генерала Вільяма Вестморленда на заступника і найближчого помічника головного команданта американських збройних сил в Південному В'єтнамі, генерала Пола Гаркінса. Сам генерал Гаркінс подав це до відома в своєму денному наказі, прославляючи 46-річного генерала Вестморленда за його дотеперішні заслуги. Однак американська преса твердить, що насправді генерала Вестморленда вислано до Південного В'єтнаму, щоб він познайомився з тамошнім тереном війни проти комуністичних партизанів і з тамошніми південно-в'єтнамськими відносинами та військовиками, у приготуванні до становища, що його тепер займає ген. Гаркінс. Цей останній матиме літом цього року 60 років і тому формально буде здібним до переходу у стан спочинку. Преса твердить, що Президент, мабуть, не продовжить часу військової служби ген. Гаркінсові, з уваги на критичне відношення збоку теперішньої південно-в'єтнамської військової влади, яка закидує ген. Гаркінсові занадто тісну й безкритичну співпрацю з режимом вбитого президента Нго Дінг Дієма. З американського боку закидається ген. Гаркінсові, що він прилюдно висловлювався дуже оптимістично про хід операцій проти комуністичних партизанів, дармащо насправді партизани записували щораз нові успіхи.

● **Митрополит Атенагорас** знову прибув до Риму, формально ніби для того, щоб подякувати Папі за його відвідини у Святій Землі та прихильну поставу до православних владик, з якими там Папа стрінувся, а фактично — твердять газети — для підготови приїзду до Риму Вселенського Патріярха Атенагораса І.

Голова Камбоджі виявляє примирливі тенденції у відношенні до ЗДА

Пномпенг. — Голова Камбоджі, малої південно-східньої азійської держави, князь Нородом Шіганук, який в останніх тижнях зробив низку провокаційних заяв і діл у відношенні до ЗДА, заявив двом запрошеним до свого палацу американським журналістам, що він сподівається успіху від посередницької місії Філіппін і що у такому випадку він накаже камбоджському амбасадорові у Вашинґтоні, „який має спаковані клунки до виїзду", залишитися далі на своєму становищі. Нородом Шіганук заперечив, наче б Камбоджа, відмовившись від американської допомоги, стала сателітом комуністичного Китаю. Коли б таке дійсно було — заявив він — то Камбоджа не могла б користуватись приязню збоку Франції. Шіганук признав, що ще 10 років тому Камбоджа так болюче потребувала допомоги, що була б приймала її „навіть з передумовами", але тепер ніби вже може стояти на власних силах. Як виходить з дальших заяв того ж південно-азійського диктатора, він найбільше „образився" на гострі спротиви з американського боку на ту радіопередачу, яка могла викликати враження, що треба радіти з убивства Кеннеді. Шіганук вимагає, щоб американський Уряд „перепросив" Камбоджу за несправедливі закиди.

Президент Ґани угощає і прославляє Чу Ен-лая

Аккра. — Диктаторський президент Ґани Кваме Нкрумах „сердечно" привітав комуно-китайського прем'єра Чу Ен-лая та на бенкеті в його честь прославляв його, як „борця за свободу". Нкрумах, який править декретами і безпардонно розправляється з усіма своїми противниками, твердить, що „найкращий шлях до добробуту і щастя веде через соціялізм", вживаючи цілком комуністичну фразеологію. З черги Чу Ен-лай таврував недавній підозрілий атентат на Нкрумаха, як „діло імперіялістів і реакціонерів". У сам день приїзду Чу Ен-лая ґанська поліція і партійні службовики Нкрумаха зорганізували „демонстрацію" проти — державної таки рибної компанії, а Нкрумах вказував на ту „демонстрацію", як на доказ „демократичної свободи" в Ґані, признаючи, що коли б не критикувати голосно службовиків в державній рибній монополії, то „одного ранку люди не знайшли б в рибних складах ніодної риби".

В АМЕРИЦІ

● **Конґресмен республіканець** із Нюйоркського стейту Френк Гортон домагається, щоб президент Джансон відбував телевізійні пресові конференції, доступні для соток журналістів, як це робив покійний президент Кеннеді. Конґресменові Гортонові не подобається те, що Джансон запрошує малі групи журналістів до себе на каву чи на гутірку і не хоче відбути публічної пресової конференції, як це робили попередні президенти.

● **Спадковий суд** повіту Саффолк в Бостоні, Массачусетс, повідомляє, що дістав більше як 400 замовлень на фотостатичну відбитку тестаменту покійного президента Кеннеді. Судовий реєстратор повідомляє, що одна відбитка цього тестаменту коштує дол. 100.

● **Республіканські провідники** в стейті Ню Джерзі давніше всі підтримували нюйоркського губернатора Рокефеллера, а тепер майже всі вони є за те, щоб республіканським кандидатом на президента був пенсильвенійський губернатор Вілліям Скрентон.

● **Пані Марґарет Освальд,** мати Лі Гарві Освальда, який 22-го листопада вбив президента Кеннеді, найняла нюйоркського адвоката Марка Лейна, щоб заступав справу її вбитого сина в так званій Комісії Воррена, яка веде слідство в справі вбивства. Мати вірить, що її син не винен в убивстві Президента.

● **Американська** комуністична партія так званих троцкістів найменувала на свого президентського кандидата цього року 39-річного кімнатного маляра з Бруклина, Н. Й., Кліфтона ДеВеррі. Кандидат цієї ж партії в 1960-му році дістав був 40.165 голосів. ДеВеррі є першим негром, що кандидуватиме на президента цієї країни.

● **В першому дні біржі,** після того, як урядова комісія опублікувала звіт про шкідливість курення для здоров'я, акції тютюнових фабрик втратили на вартості, але фабрики, що продукують сигари, могли виказатися збільшенням ціни на свої акції, бо курення сигар не є таке шкідливе, як цигарки, дим яких втягають курці в легені.

Бо зима зимою...

Більшість американських міст і місцевостей мають справді повні руки роботи відгребуючись з-під великого снігу, що з початком цього тижня присипав великий обшир країни, включно з деякими південними стейтами. Сніг у поважній частині спаралізував автомобільний рух, а прочищення вулиць великих міст коштує мільйони долярів. Тим часом, у комунікаційних трудноцах допомагають собі люди, як можуть. Наприклад, сестра Анселм, що є учителькою в парафіяльній школі Святої Трійці в Луісвіл в Кентокі, користає з тієї обставини, що резиденція монахинь є на горбку, а школа внизу, і „їздить" до школи на „літаючому кружку" — модних тепер в Америці санчатах, як це й видно на фотознімці.

У СВІТІ

● **У Польщі** є тепер ще коло 2.800.000 коней, себто на кожних 250 акрів припадає к. 14 коней. Польські селяни вперто протиставляються натискові комуністичної влади, щоб позбуватися коней і позичати трактори з державних складів. Селяни прив'язані до консервативно - традиційного способу управлювання землі і до коней, як своїх найкращих друзів.

● **Совєтська преса** з „Правдою" у проводі від тижня пише про „масакру", що її американські вояки ніби влаштували на Панамі та що панамські заворушення ще раз стали „доказом" на існування американського „колоніялізму". Однак західні коментатори твердять, що совєтська преса виявляє ще „стриманість" та що совєтській верхівці було б незручно, якби внаслідку комуністичної авантюри в Панамі погіршились тепер відносини між СССР і ЗДА. Ніби-то у зв'язку з цією справою Хрущов викликав до Москви Кастра.

● **Французька корпорація** хемічного промислу зобов'язалась на основі окремої умови збудувати в комуністичному Китаї горальню для виробу алькоголю для промислових цілей. Франція старається поширити свої економічні зв'язки з комуністичним Китаєм, хоч вона ще його не визнала.

● **Уряд Ахмеда Бен Белли** в Альжирі організує скрізь по альжирських містах „спонтанні" демонстрації — проти „контрреволюціонерів" і „імперіялістів" та в користь „соціялізму".

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Чеки і mone orders виставляти на: "Svoboda".

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Шевченкова перемога

Ніде правде діти, кампанія проти пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні, яку в жовтні минулого року розпочав з великою енергією щоденник „Вашингтон Пост", таки стривожила не одну українську душу. Справу — як висловилася інша, прихильна справі пам'ятника вашингтонська газета, „Вашингтон Стар" — „ускладнювали большевики своїми провокаційними інтервенціями нібито в користь пам'ятника, але з виразною тенденцією допомогти ворогам цього пам'ятника . Противникам пам'ятника у веденні їх кампанії сприяло те, що серед них був і член урядової Комісії Плянування Столиці, внесення якого, згідно з процедурою Комісії, автоматично були включені в порядок її нарад. Здавалося, що Тарас Шевченко, зазнавши жорстоких переслідувань у царській Московії, може впасти жертвою ще й „добрих людей" на вільній землі Вашингтона, за яким і його праведним законом для України він тужив.

Кампанія проти пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні турбувала всіх. Не бракувало між нами й таких, що вже після перших виступів „Вашингтон Посту", зокрема, довідавшись, що справу пам'ятника ще раз розглядатиме Комісія Плянування, зневірялись і опускали руки, мовляв, усе пропало. Між тими, що краще орієнтувалися в справі, були побоювання, що вона може „застрягнути в бюрократії", що її будуть відкладати, відтягати в безконечність.

Не зневірився й не опускав рук Комітет Пам'ятника Шевченкові, зокрема його голова проф. д-р Роман Смаль-Стоцький, заступник голови проф. Лев Добрянський, екзекутивний директор Йосип Лисогір та інші чолові діячі. Не опускала рук і велика українська громада, зокрема наша молодь, засипаючи „Вашингтон Пост" та відповідні урядові установи тисячами й тисячами листів, часом більще, а часом менше „дипломатичних", збиваючи видумувані противниками пам'ятника закиди й арґументи, якими намагались вони поменшувати вселюдську вартість і значення Шевченка та його творчости. Однак, найсильніші арґументи в цьому змаганні дав нам таки сам Шевченко, його вічні ідеали і його творчість.

Результат цих змагань відомий. Комісія Плянування передала справу для перевірки Федеральному Комітетові Плянування і Проєктування, який на своїх нарадах 8-го січня цього року, вислухавши широке звідомлення, вирішив, що не має жадної підстави для зміни чи відклику попереднього рішення Комісії, яка апробувала і проєкт пам'ятника, і обрану публічну площу, де він має бути збудований. Комісія Плянування Столиці на своїй пленарній сесії чергового дня, 9-го січня, прийняла до відома опінію Федерального Комітету і знову потвердила свою попередню апробату пам'ятника. На цьому новітній похід проти Шевченка закінчився. Будова пам'ятника триває згідно з пляном, і згідно з пляном продовжується дбайлива підготова до його величного відкриття в половині цього року, коли ввесь український нарід, а з ним і багато інших культурних народів світу відзначатиме 150-річчя з дня народження Тараса Шевченка.

Переміг Шевченко і оспівана ним правда, як перемагає вона від того часу, коли вперше залунали його полум'яні слова — „Борітеся — поборете!"

Зміни у Вашингтоні

Заприсяжений трагічного 22 листопада 1963-го року на летовищі в Далласі як 36-ий президент З'єдинених Держав і поставлений перед найперше завдання — протидіяти загрозі паніки і хаосу, як наслідкам убивства Джана Ф. Кеннеді, Линдон Б. Джансон повівся найкраще і наймудріше, як тільки міг повестися: залишив непорушеним увесь керівний державний апарат, попросив всіх членів Уряду залишитися на своїх місцях, проголосив безперервність влади і запевнив світ, що в політиці ЗДА не буде зміни. Цією своєю тактикою Линдон Джансон осягнув намічену мету: хоч американський нарід зазнав величезного психічного потрясення, воно не відбилося на політичному житті держави, бо перехід керми влади відбувся напрочуд гладко.

Але наперед було відомо, що заява нового Президента — „не буде зміни", це був тільки тимчасовий хід, а насправді мусять прийти зміни, достосовані до іншої політичної філософії нового Президента, до іншого кола його політичних і особистих приятелів і до інших тактичних метод. Покищо ці зміни все ще не дуже яскраві. Так ось, наприклад, на всіх міністерських постах залишились ще ті самі особи, особливо на таких важливих, як пости державного секретаря, секретарів оборони, скарбу і праці, директора Центральної Розвідчої Аґенції і т.д. У зв'язку із зверненням Л. Джансона „Про Стан Унії" вся преса звернула увагу на те, що стрижень того звернення склав той самий Теодор Соренсон, який був проєктодавцем усіх великих промов Дж. Ф. Кеннеді. Але поруч із цим Джансон призначив різних нових своїх спеціяльних асистентів і покликав до життя який десяток нових спеціяльних Комісій і Комітетів. І так, створено нові Комісії для справ: закордонної допомоги, „Союзу для Поступу", вбивства президента Кеннеді, боротьби проти бідности, економічних наслідків бюджетових ощадностей, координації та спрощення праці різних розвідчих аґенцій, безробіття, проблеми автоматизації, робітничих конфліктів у летунстві і залізничих компаніях і т. п. Джеймс Рестон твердить у своєму коментарі в „Н. И. Таймсі" з 15-го цього місяця п. з. „Президентські дорадники і комісії", що президент Джансон просто хоче вплітати в дотеперішній апарат нових, бизьких собі людей.

Але президент Джансон робить також деякі ходи, незрозумілі громадянству. І так, преса висловлює своє здивування, чому Президент призначив саме директора Корпусу Мира Роберта Сарджента Шрайвера на свого спеціяльного амбасадора для передачі Папі Павлові VI у Палестині листа і для проведення при тій нагоді розмов із головами кількох середньо - східніх держав. Також: чому Президент вислав до Токіо саме генерального прокуратора Роберта Кеннеді на зустріч з індонезійським президентом Сукарно у зв'язку із загрозливою для миру войовничою політикою Сукарна у відношенні до Маляйзії. Американці можуть мати сантимент до тих діячів, як до найближчих членів родини Кеннеді, але ж ті особи, незалежно від свого таланту, безпосередньо не пов'язані із закордонною політикою. Можна здогадуватися, що такі ходи Президента не викликають захоплення в асистентів державного секретаря для даних закордонних обширів, ані в місцевих амбасадорів.

Від дня смерти президента Кеннеді не минуло ще двох місяців. Можна сподіватися, що в найближчих тижнях - місяцях змін буде більше, і вони будуть поважніші.

Мирослав Прокоп

ПІДСУМКИ ПЕРЕПИСУ НАСЕЛЕННЯ СССР І УКРАЇНИ

IV

Дані перепису про національні відносини в Україні

Наведені в попередній статті абсолютні числа перепису населення в Україні підтверджують основну зміну, яка постала в етнічному характері України в результаті другої світової війни, тобто великий зріст російської меншости, при рівночасно величезному зменшенні числа поляків і порівняно великому зменшені числа жидів.

На підставі обчислень В. Кубійовича, на день 1-го січня 1927-го року в межах сучасної УССР жило, крім українців, 3 070 тис. росіян, 2.470 тис. жидів і 1 940 тис. поляків. У 1959-му році, значить на підставі найновішого совєтського перепису, в УССР жило тільки 840 тис. жидів, 363 тис. поляків і 7.0 млн. росіян, число яких зросло в порівнянні із 1927 роком на — 141%. Таким чином, росіяни творять тепер 17.7% населення України, тоді як 35 років тому було їх 8.1% Відповідно відсотки поляків серед усього населення України виносили в 1927 році 5.1, а в 1959 — 0.9; жидів у 1927 р. — 6.5, а в 1959 — 2.

Якщо йдеться про самих українців, то, незалежно від прилучення до УССР західніх областей, творять вони в сучасній УССР тільки 76.1% населення (в 1927 — 75.1%). Значить, меншості України, подібно як 35 років тому, творять тепер майже четвертину населення (23.9%), при чому вирішальну меншість творять росіяни. Це має свою особливу вимову, оскільки за 7 млн. росіян в Україні стоїть панівна російська нація цілого Совєтського Союзу.

Однак, справа не тільки у порівняно великій кількості меншостей, зокрема росіян, в Україні (Російська СФСР має тільки 16.8% меншостей), але також у їх розміщенні. Абсолютні числа про розміщення поодиноких меншостей в областях України я подав у попередній статті, але національні відносини стають ясніші, коли ці дані побачити у відсотковому відношенні.

Насамперед треба пригадати, що в січні 1959-го року все населення України розміщувалось так: 46% людей мешкало по містах і 54% по селах. Але цей відсоток був різний для різних національностей України. В той час, коли з усіх 7 млн. росіян 80% жило по містах, а з усіх 840 тис, жидів в містах жило 96.4%, із 32.1 млн. українців в УССР в містах жило тільки 36.4%, а в селах 63.6%. Ясно, що така перевага не українського елементу в українських містах надає більшості з них відомого зрусифікованого характеру.

Як у відсотковому відношенні виглядають національні відносини в поодиноких областях України? Ось показники про дві основні групи, себто про українців і росіян (міське населення в дужках):

Області	Українці	Росіяни
Дніпропетровська	77.7 (71.6)	17.2 (22.0)
Донецька	55.5 (52.0)	37.6 (41.5)
Запорізька	68.2 (61.8)	25.9 (32.1)
Луганська	57.7 (53.0)	38.7 (42.7)
Полтавська	93.4 (84.0)	5.0 (12.4)
Сумська	87.9 (82.2)	11.0 (15.4)
Харківська	68.8 (60.7)	26.3 (31.9)
Вінницька	91.7 (70.2)	4.3 (15.2)
Волинська	94.6 (83.0)	4.1 (13.7)
Житомирська	84.5 (66.3)	5.3 (14.1)
Закарпатська	74.7 (61.3)	3.1 (9.4)
Івано-Франківська	94.7 (81.6)	3.5 (12.8)
Київська (без Києва)	93.2 (81.3)	4.8 (13.2)
Кіровоградська	88.6 (79.9)	8.3 (15.8)
Львівська	86.2 (70.0)	8.6 (20.5)
Рівенська	93.4 (74.2)	4.2 (19.3)
Тернопільська	94.9 (83.4)	2.5 (11.5)
Хмельницька	90.3 (72.0)	3.8 (13.4)
Черкаська	94.1 (80.0)	4.5 (13.9)
Чернігівська	94.5 (81.9)	3.9 (12.5)
Чернівецька	67.0 (49.3)	6.6 (19.2)
Кримська	22.3 (18.5)	71.4 (74.3)
Миколаївська	81.1 (68.0)	13.7 (23.3)
Одеська	55.5 (44.0)	21.6 (35.6)
Херсонська	81.0 (72.3)	15.6 (22.7)

З цих даних видно, що етнічний характер поодиноких областей України неоднорідний. У той час, як західні і центральні, в основному сільськогосподарські області, зберігають у переважаючій мірі українське обличчя, становище змінюється в східніх областях, зокрема у високопромислових районах, та на півдні.

Найбільш насичена російським елементом Кримська область, де українці перебувають на становищі меншости (22.3%, в містах 18.5%). Правда, Кримська область щойно в 1954 році увійшла в склад УССР і тому переважаюча більшість росіян і тій області, в певному відношенні, зрозуміла.

Менше зрозуміле те, що число українців порівняно дуже мале в деяких корінних українських областях. До цих областей треба зарахувати передусім Донецьку, Луганську і Одеську, де українці творять менше як 60% населення, а серед міського населення тих областей майже половину, з тим, що в Одеській області тільки 44%. Правда, таке мале число українців в Одеській області зумовлене не так перевагою росіян, бо відсоток їх у Луганській і Донецькій областях вищий, але тим, що на Одещині живуть також інші меншості, болгари, молдавани і жиди, на яких припадає 20% населення. Тому, якщо йдеться про кількість головної меншости, значить росіян, українські позиції найбільше загрожені в Донецькій і Луганській областях.

Другу категорію областей творять Запорізька і Харківська, а із західніх Закарпатська і Чернівецька, в яких відсоток українців серед загалу населення менший від пересічного відсотка для цілої України, значить менший як 76.1. Але тут також є різниця між східніми й західніми областями. В Харківській і Запорізькій областях низький відсоток українців пов'язаний з високим відсотком росіян, які творять там майже третину населення. У той же час Чернівецька і Закарпатська області мають порівняно невисокий відсоток росіян. Але в Чернівеччині припадає майже 25% населення на румунів, молдаван і жидів, а на Закарпатті сама угорська меншість творить майже 16% населення.

До третьої групи треба зарахувати всі інші області, в яких відсоток українців вищий, як пересічно для УССР, себто понад 76.1. Найвищий відсоток українців мають такі в першу чергу сільськогосподарські області як Тернопільська, Івано - Франківська, Волинська, Чернігівська, Черкаська, Полтавська, Рівенська, Київська, Вінницька, Хмельницька, де українці творять понад 90% населення. Це найбільш однорідні українські етнографічні території.

Найбільші перетворення в національному обличчі відбулися за останні два десятиріччя в західніх областях, у зв'язку із поменшенням числа поляків і жидів. Але рівночасно вражає високе число росіян серед міського населення Львівської і Рівенської областей (20.5% і 19.3%). Ясно, що йдеться тут передусім про напливовий, бюрократичний елемент.

Жиди, як сказано вище, в абсолютній більшості (94.4%) живуть по містах України. Найбільше жидів є в Києві (153.4 тис.) і в Одеській області (121.3 тис.), значить разом понад 30% з усіх 840.3 тис. українських жидів. Дальших 50% жидівської меншости України живе в кількості від 84 до 20 тис. у таких областях: Харківська, Дніпропетровська, Вінницька, Житомирська, Донецька, Чернівецька, Львівська, Кримська, Миколаївська і Запорізька.

Нарешті треба навести відсоткові дані про головні національності Києва і Севастополя. Київ: українці — 60.1%, росіяни — 23.0%, жиди — 13.9%. Севастопіль: українці — 17.1%, росіяни — 76.9%, жиди — 2.1%. Показників про національні відносини в інших містах України в довідниках немає.

Зате в довіднику про УСРР є дані про те, яку мову різні національності України уважають за рідну. Ці дані також цікаві для оцінки національних відносин і національної політики в Україні. Та про це в наступній статті.

ЖІНКА ЧОРНОГО КОНТИНЕНТУ

Природні умовини, в котрих живе чоловік, в першій мірі створюють та формують його характер і навіть впливають на його психічну та фізичну структуру. Таким чином постає певна різниця поміж народами, що заселяють північні райони земської кулі, і народами поміркованого і тропікального клíматів. Величезний африканський континент, з його буйною екзотичною природою, кліматом та умовами життя, відбився і на способі життя, на мисленню, на фізичному і психічному розвою та характері африканських народів. Зокрема, дещо особливого має в своєму характері і африканська жінка-муринка.

Африканська муринка з раннього дитинства виховується під доглядом матері та під впливом різних релігійних вірувань, ритуалів, тощо. Все життя її проходить серед степів, савани, вітру, голосу пташок та звірів, що їх по своєму вона розуміє. Вона не раз переживає і страх, зустрічаючися з трійливими гадами та хижаками, вона завжди опанована таємницею та незрозумілими для неї явищами природи, діями духів померлих, духів лісу, степів чи води. Все це зробило муринку задуманою, спокійною, м'якою характером, але сильною волею і хороброю.

Жінка Африки, як представник традиційного давнього матріярхату в народів Африки, протягом всієї своєї історії, мала певний авторитет та значення серед африканських народів, а часто, у деяких народів Африки відігравала дуже важливу ролю у державному життю, і була королевою, царицею, політичним і державним провідником та суддею. Муринська африканська жінка в повсякденному житті, виконує багато функцій: матері, жінки, господині, чарівниці, лікарки, торговки, тощо. Крім того, до її обов'язків належить ще й ганчарство, яке вона виконує священно, як якийсь культовий обов'язок. Мушу підкреслити, що у муринів глиняні горшки, начиння тощо виробляють виключно жінки і то в більшості дружини ковалів та знахорів.

В родинному житті африканська жінка ідеальна мати, а для мужа — вірна та слухняна дружина. Поліґамія, що віками вкорінилась в африканських народів, навіть при сучасних поступах культури та соціяльних реформах, не може бути раптово зліквідована. Муринка ще досі не відчуває жадного тягару чи неприємности в поліґамії. Вона покірно та залюбки займає відповідне місце жінки, що визначив їй її чоловік серед інших жінок свого гарему. Треба підкреслити, що серед багатьох жінок одного мужа, не помітно жадної заздрости і непорозумінь чи сварок; всі молоді жінки признають над собою певну владу та авторитет першої і найстаршої жінки та взаємно одна одну поважають і помагають одна одній в роботі та домашніх клопотах.

Кожна африканська муринка від ранньої зорі до пізньої ночі піклується про свій дім і сім'ю. Разом з іншими жінками свого мужа, вона виконує спільно всякі тяжкі і важливі роботи, як напр., товчення у ступі, чи розтирання зерна, роботи в полі, в городі, прання білизни, збирання овочів, коріння, зілля, дров у лісі. Під час колоніяльної влади і невільництва, африканська муринка почувала себе поневоленою, обмеженою в правах на роботи та навіть і в своєму особистому житті. Її ніколи не допускали до соціяльно-громадських, політично-державних чи господарських справ. Вона могла працювати в хаті та в полі чи торгувати на базарі, а мурини - чоловіки заробляли як робітники, службовці, кухарі, льокаї, няньки, прачки, тощо. Дуже малий відсоток жінок отримував освіту в школі. Жінка-муринка в Африці була цілковито відокремлена від соціяльної громадської праці. Лише християнські релігійні місії, особливо католицька місія та протестантська, звертали увагу на африканську жінку і

(Закінчення на сторінці 3-ій)

Інж. А. Вовк

Ще про „мовний куток"

Хочу додати декілька своїх зауваг до дописів про мовні справи п. І. Овечка і п. Б. Даниловича („Свобода" з 15 листопада і 10 грудня м. р.).

Я беззастережно підтримую думку п. Даниловича, що „куток мови" в наших періодиках доконче потрібний і що справа мовного рівня української збірноти тут, на еміґрації, надзвичайно важлива та пильна. В минулих роках були вже спроби такого „кутка мови" в обидвох наших щоденниках, та чомусь, на жаль, вони були короткотривалі і доривочні. Це вражає тим більше, що, наприклад, у варшавському „Нашому Слові" вже довгий час появляється цікавий „куток мови", достосований до потреб читачів газети.

Не минає місяця, щоб не знаходили ми в нашій пресі статтей про жахливий наступ окупанта на нашу мову в рідному краю, про її приниження, засмічування русизмами, зводження до ролі виключно селянської мови. Чи не найкращою нашою відповіддю на цей російський культурний імперіялізм в Україні буде наше наполегливе зусилля зберігати та розвивати нашу мову поза межами батьківщини. Певно, наша преса, у великій більшості, дбає про мову друкованого слова, але чи можна це сказати про розговірну мову широких кіл нашого громадянства, інтеліґенції? Хто з увагою прислухається розговірній мові наших людей, зокрема молодого покоління, зразу завважить, яка ця мова убога, як засмічена вона англійськими словами, часто чужа складнею. Але також і письмова мова наших листів, оповісток, обіжників чимало має разючих помилок та огріхів.

Мовних праць і підручників тут, на еміґрації, велика кількість. З клясиків, крім „Уваг до сучасної літературної мови" О. Курило, які мав на увазі п. Данилович, є тут доступний передрук „Норм української літературної мови" О. Синявського. Вже на еміґрації вийшли друком праці наших мовознавців І. Огієнка, Ю. Шереха (Шевельова), Я. Рудницького, В. Чапленка та інших.

Пересічний український інтелігент не має змоги всі ті праці студіювати (а такі пра-

(Закінчення на сторінці 3-ій)

КОБЗАРЕВА МАСКА

А в моїй, а в моїй кімнаті
Розжилися речі строкаті:
Ваза, дзеркало, абажур
І десяток нових гравюр.
Та над всім, як сувора казка —
Кобзарева посмертна маска
Білим привидом на стіні.
І дзвенять, і дзвенять
в кімнаті
Кобзареві слова крилаті
У розгубленій тишині.
І дзвенять Кобзареві речі,
І під ними щуляться речі
І ховаються по кутках.
Закриваються навіть книги,
Ті, що я тримаю в руках.
Тільки чути в кімнаті знову
Громову Кобзареву мову
У розчуленій тишині.
Та, неначе сувора казка,
Кобзарева посмертна маска
Вироста на блідій стіні.

МИКОЛА ПЕТРЕНКО

Д-р Лука Луців

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА

(У сторіччя з дня народження письменниці)

(IV)

Кобилянська прочитала в 1901-му році гостру статтю Юрія Кміта проти філософії Ніцше, і тоді напевно усвідомила, що цей філософ не є її ідеологом. Кміт писав: „Ніцше і всі модерністи — це божевільні оргії безглядного, крайнього індивідуалізму; це наруга над нормальним людським духом і його чинниками, над здоровим людським розумом; це знехтування психологічних правил думання. Тут повна анархія в науці, філософії, етиці, релігії, тут погорда для угнетених, пригноблених, неосвідомлених мас; тут іронічно-саркастична насмішка над демократично-поступовими стремліннями і прямованнями; тут повна воля непогамованих інстинктів і дикої, іноді варварської забаганки одиниці" („ЛНВ", 1901).

Отже Кобилянська не була „ніцшеанкою", як її називали деякі критики. Але вона сама признається в автобіографії, що цікавилася „глибиною та деякими думками на будуче" автора „Так мовив Заратустра".

Ніцше — це завзятий антифеміністі, а героїні Кобилянської — це борці за рівні права для жінок. Справа в тому, що і ті, які виступали проти авторки „Царівни" за її „ніцшеанство", і ті, які заперечували найменший слід ідей цього філософа в творах буковинської письменниці, не вивчили докладно всієї проблеми. Кобилянська не перейнялася ідеями Ніцше, але вона, читаючи його твори, набирала віри в те, що сила волі і витривалість її та її героїнь допомагають поборювати життьові трудноці.

Пригадаймо, як важко було Кобилянській, чи пак Наталці Верковичівній з „Царівни", дістати признання за свої літературні твори. Які великі трудноці мають інші героїні її творів. Вони не коряться „товпі", відважно протиставляються довкіллю і дуже часто перемагають. Героїня новелі „Impromptu phantasie" оптимістично дивиться на світ. „Життя лежить переді мною не як щось сумне, безвідрадне, важке до перенесення, але якби один пишний, святочний день, гаряче пульсуючий, приваблюючий, широкий, пориваючий образ, або немов яка соната". Така сама й Параска з новелі „Некультурна". Вона каже про себе:

„А мені добре. Дні злітають мені, як птахи. Жури не знаю. Вже що, а щастя дав мені Бог! Смуток відвернули судільниці від мене і, як кажуть, кого полюбили, душу золотом позолотили — щаслива!

— Сама з себе! — докінчила пані мов до себе . . .

— Або я знаю? Щаслива!

— Параско, коли ти заплачеш? — питає не раз Гаврісан і лиш киває головою.

— Як сухий дощ стане падати, кажу, — а покищо дайте на тютюн!

Та ці жіночі образи Кобилянської — це не ті образи, що їх хотів бачити Ніцше.

Проте, свого часу так звана „пролетарська" критика і провідний на початку 20-их років совєтський літературознавець В. Коряк звав Кобилянську „ніцшеанкою" („Червоний Шлях", 1923, ч. 8). Так само оцінював нашу письменницю і відомий історик літератури Ол. Дорошкевич, пишучи на сторінках згаданого „Червоного Шляху" (1923, ч.3-4), що Кобилянська „з аристократичною, ніцшеанською погордою ставиться до трудової „юрби", до її щоденних уболівань та інтересів".

Не треба спростовувати цього невірного твердження, бож воно явно незгідне з правдою для кожного, хто об'єктивно читає твори Кобилянської.

О. Кобилянська і Є. П. Якобсен

Пригадаймо, що Кобилянська в другій автобіографії назвала Єнса П. Якобсена „своїм справдешнім учителем". В тій самій автобіографії вона писала, що „чудовий данець Якобсен був для неї божком".

Є. П. Якобсен (1847-1885) належить до тих письменників (Андерсен, Б'єрнсон, Ібсен, Гарборґ, Стріндберґ, Гамсун, Лягерлеф), які здобули европейську славу для скандинавських літератур. І. Франко писав у „ЛНВістнику" (1899, т. V), що їхні твори посіли „поважне, майже пануюче місце" в тогочасній Европі, хоч у тих творах деколи висловлені „антисуспільні ідеї".

Є. П. Якобсен — автор кількох новель та двох повістей, „Нільс Ліне" і „Марія Груббе". Всі герої цього письменника є мрійниками, які бажають великого. Всі вони поети, малярі, артисти або жінки, що мріють про римських тріюмфаторів. Марія Ґруббе тремтить на саму згадку про те, що їй, шістнадцятилітній дівчині, приходиться жити без сильного зворушення:

„Один день подібний до другого! — Нічого, нічогісінького нема такого, чим можна б тішитися. Чи так має йти далі?"

В. Василенко слушно писав у журналі „Критика" (ч. 1, ст. 80, Харків, 1928), що „героям Кобилянської краще мріяти про щось, ніж реалізувати", людам сим бракує „великої, спонтанної пристрасти вчинків і дій" та волі й сили. Активними героями в нашої письменниці є такі постаті, як Сава й Рахіра з „Землі", або Иоганнес Шварц із „За ситуаціями". Позитивні герої старанно укривають „спалахнення, невгасне заворушення плебейських інстинктів".

Але є в творах Кобилянської такі героїні, як гуцулка з „Некультурної" та безіменна героїня новелі „Природа". Це — самотній острівчик у творах О. Кобилянської. На нього звернув увагу перший критик О. Кобилянської — Осип Маковей, який писав, що „Природа" — це ключ до зрозуміння того, що авторка розуміє під „повним життям". Він признається, що, як редактор „Буковини", „согрішив" і з огляду на передплатників „не мав відваги друкувати сю новелю у своїм часописі, хоч з артистичного боку вважав її дуже гарною". Надрукував „Природу" по-українськи аж у 1897 році Денис Лукіянович у своїй „Універсальній Бібліотеці", після того, як ця новеля появилася в 1895 році у штутґартському місячнику „Die neue Zeit".

В. Сімович уважав „Природу" за „один із найкращих творів" Кобилянської. Він захоплювався в цьому творі не тільки фабулою й чудовими описами природи, але й „свіжим, оригінальним, високопоетичним, просякнутим глибоким ліризмом" стилем („Альманах", 258). Хвалили цю новелю і Б. Якубський та П. Филипович („Людина", вступна стаття, видання „Руху", Харків, 1927, „Життя і Революція", Київ, 1928, ч. II). П. Филипович вважав, що „Природа" написана „безперечно під впливом славнозвісного роману Якобсена „Марія Ґруббе". Ширше про це писали ми в „ЛНВістнику" (1930, ст. 890-895). Між іншим, В. Сімовича вразило те, що героїня „Природи" мала „рудяве волосся". Але й сама авторка зазначила, що „се в українців рідкість". Марія Ґруббе мала „темнозолоте волосся".

Марія вперше звернула увагу на Серена тоді, коли він виводив із стайні сполошені коні. „Сильні звірята дико спиналися й кидалися на всі сторони . . . і здавалося, що розірвуть візника на шматки або притопчуть на місці".

Героїня „Природи" стояла при вікні і придивлялась, як „стрункий жеребець у своїй дикості ставав дуба й не давався вкоськати. Молодий, гарний гуцул, котрого вона не раз вже бачила в батьковій канцелярії, держав звірюку і з усієї сили старався всилувати, щоб стояла тихо".

УСЯ ЦЬОГОРІЧНА КОЛЯДА НА ХАРИТАТИВНУ АКЦІЮ ЗУАДК!

Пожертви висилати: UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, 5020 OLD YORK ROAD, PHILADELPHIA, Pa. [illegible]

Андрій Качор

50 ЛІТ НА ГРОМАДСЬКІЙ РОБОТІ

(У 70-ліття інж. Михайла Хронов'ята)

(1)

Людські збірноти утримуються при культурному житті тільки завдяки одиницям, які творять духові та матеріяльні цінності, або вміють такі цінності зберігати. Українська спільнота пережила різні лихоліття й страхіття тому, що мала багато таких одиниць.

Таким провідником у кожній громадській роботі, за яку він брався, впродовж свого життя був наш ювілят, інж. Михайло Хронов'ят. Він має в собі вдачу організатора, і тому все бачимо його при кермі тої чи тої організації; він майже ціле своє життя мусів керувати більшим або меншим гуртом людей, при тому керував добре й відповідально.

За цю його працю в день 70-ліття належиться йому загальне призвання й подяка від всієї української спільноти, а зокрема від колишніх його друзів — працівників молочарської кооперації, в проводі якої він працював мабуть найдовше. Цим признанням і подякою хай буде ця згадка про нього на сторінках нашої пресу, яку пишемо замість особистого привіту.

o O o

М. Хронов'ят народився 18 січня 1894 р. в Риботичах, повіт Добромиль, в Західній Україні. До гімназії ходив у Перемишлі, де в 1914 р. склав іспит зрілости.

З вибухом першої світової війни М. Хронов'ят зголосився до Легіону Українських Січових Стрільців і був інструктором 1-ої сотні УСС в Перемишлі. Коли ж ця сотня відійшла до Львова, його як доброго організатора назначено інструктором 2-ої сотні УСС в Перемишлі.

Не судилося одначе М. Хронов'ятові бути в рядах Українських Січових Стрільців, бо московські війська дуже скоро тоді наближалися до Перемишля австрійська військова комісія усіх добровольців, які не вспіли виїхати до Львова, включила до 10 полку піхоти. Туди попав і М. Хронов'ят.

Після військового вишколу на Мадярщині, М. Хронов'ят скінчив з відзначенням старшинську школу в Безінгу, і в ранзі кадета в травні 1915 р. пішов на російський фронт як командант чоти. За здобуття форту в Пралківцях, при відбиттю Перемишля, його відзначено золотою медалею хоробрости та найменовано на хорунжого. В 1916 р. М. Хронов'ят був четарем, в 1917 р. поручником. Ввесь час перебував на фронтах, спершу на російському, а відтак італійському в характері сотенного команданта.

З початком 1918 р. М. Хронов'ята приділено на іструктора до Української Дивізії Сірожупанників, що формувалася з доручення австрійського уряду у Володимирі Волинському з українців, бувших російських полонених.

Визвольні змагання застали М. Хронов'ята на відпустці в рідних Риботичах. Тут, вже першого дня листопада він сформував цілий курінь для української армії і звів успішні бої з поляками в Нижанковичах. Від листопада 1918 року до половини травня 1919 року виконував обов'язки команданта запасного куреня та команданта старшинської школи в Самборі. При відвороті з Самбора організував окремий Самбірський Курінь, який приділено до XI-ої Бригади в складі 3-го Корпусу УГА.

Як командант того куреня брав участь в Чортківській офензиві. За ці бої курінь дістав похвальне письмо від генерала А. Кравса. Цей самий курінь у складі XI-ої Бригади під командою отамана Шльоцера вів успішні бої проти большевиків під Кривополем, недалеко Вінниці, Бершадю, Христинівкою і врешті проти денікінців під Уманню.

В складі штабу XI-ої Бригади М. Хронов'ят перейшов всі страхіття УГА в „чотирикутнику смерти" і пережив трагедію роззброєння решток УГА поляками і, як полонений, втік з переходового табору в Проскурові та включився до частин Армії Української Народної Республіки ген.-хор. А. Удовиченка в Могилеві та Ямполі над Дністром.

З кінцем серпня 1920 р. він з групою ген. А. Кравса перейшов Карпати та опинився в таборі інтернованих у Йозефові в Чехословаччині.

В Чехословаччині, по звільненні з табору інтернованих, в 1921-26 рр., студіював у Високій Технічній Школі в Празі агрономію, яку закінчив *дипломом інженера-агронома*. По закінченні студій, в травні 1926 р., вернувся „на зелено" додому, на рідні землі. Там, шукаючи за працею, інж. М. Хронов'ят, як фаховий агроном і добрий організатор, відразу звернув увагу на українську молочарську кооперацію, в проводі якої вже працювали його співтовариші А. Мудрик, інж. А. Палій, О. Лис і другі. До цього гурту пристав і інж. М. Хронов'ят, як службовик Крайового Молочарського Союзу („Маслосоюз") у Стрию.

В тому часі українська молочарська кооперація в Галичині, яка по першій світовій війні була майже тотально знищена, зуміла під проводом дир. А. Мудрика, інж. А. Палія, Ольги Вачинської, Олекси Лиса, інж. М. Хомишина, Томи Котика упорядкувати свої організаційно-технічні та торговельні справи, а зокрема: змобілізувала, або підготовила найпотрібніших фахівців, зібрала капітали, закупила машини, знайшла для себе й своєї централі організаційну форму, започаткувала експорт масла і зорганізувала поважний гурт покупців на свої вироби за посередництвом чужих і перших 8 власних крамниць і гуртівень при новостворених Відділах, які були в: Стрию, Станиславові, Львові, Перемишлі, Самборі і Коломиї. Згодом кількість Відділів і крамниць зросла. Інж. М. Хронов'ят прийшов до Маслосоюзу в розгарі організаційної роботи.

В тому часі назріла потреба перенести осідок Дирекції Маслосоюзу зі Стрия до Львова, бо Львів економічно і комунікаційно, а також престижево більше відповідав на осідок централі української молочарської кооперації. З переходом дирекції Маслосоюзу до Львова інж. М. Хронов'ят перебрав провід Відділу в Стрию та став управителем Молочарської школи.

В міжчасі Львівський Відділ, або т. зв. Головна Торговельна Агентура, розбудувалася в справжню централю, де треба було мати найкращих фахівців для організаційної, технічної і торговельної обслуги всієї української молочарської кооперації в Галичині й Волині (в 1928 р. засновано Відділ Маслосоюзу в Луцьку). В 1928 р. інж. М. Хронов'ят перейшов до Львова на становище начальника Організаційного Відділу.

(Продовження буде)

ЖІНКА ЧОРНОГО КОНТИНЕНТУ

(Продовження зі стор. 2-гої)

дівчину і створювали для них відповідні курси, школи, заняття та навчали їх всякому фаху.

В останні часи колонізації, в силу зовнішніх та внутрішніх політичних обставин, колоніяльний уряд змушений був дозволити африканським народам створювати свої професійні союзи молоді, робітників, жінок, та будувати породильні доми та клініки. Серед медичного персоналу, в останніх часах колонізації, все більш та більш стали з'являтись муринські жінки, які не раз перевищували знанням та умінням своїх товаришок, білих жінок. Жінки муринки також з'явились, хоч дуже мало, і в шкільництві, виховательками молоді, і спортовими та культурними інструкторками. Африканська муринка, таким чином, маючи природний хист і талант до поступу, стала цікавитись культурно-громадськими справами, стала бути корисною для свого народу, а пізніше і для свого уряду. Все ж однак в ті часи ланцюхи колоніяльної влади гнітили її, стримували, гамували її *потяг* до творчої праці, запал до поступу, до діяльности. І ось недавно настало для африканських народів довгожданне визволення від колоніяльного поневолення, і жінка Африки ввійшла до творчої роботи і діяльности на добро всіх африканських народів і народів цілого світу.

Тепер в країнах Африки створено багато спеціяльних жіночих шкіл, курсів, культурних осередків, організацій. Жінки Чорної Африки об'єднались в різні соціяльно - політичні та культурні союзи, які всебічно піклуються про добробут і краще завтра африканської муринки. Відкрито багато породильних домів, притулків для старих жінок, домів відпочинку для жінок, тощо. Африканські муринки тепер працюють всюди: в ляборaторіях, шкільництві, державних установах, беруть уділ в державно політичному і громадському житті своєї країни і уряду і то всюди нарівні з чоловіками.

Деякі африкаські муринки досягли високих становищ, і досягли міністерських дипломатичних місць в своїх державних урядах та навіть і в Об'єднаних Націях.

Пані Стелла Абака, представниця Гани на різних інтернаціональних конгресах, стала тепер в своїй країні відомим адвокатом, суддею, головою жіноцтва. П-і Камара Лоффо, відома в Гвінеї як дуже діяльний міністер соціяльних справ. Хто не знає в Африці пані Маламма Гамбо, одну з колишніх 10 жінок принца Нігерії, котра нині займає високе становище в ділянці соціяльно - політичній? Хто не знає пані Вуру Есан, першої жінки - сенатора в Нігерії, чи пані Діарре з Національної Ради Гвінеї, чи пані Массароко Трауре (жінку амбасадора з Малі), що була недавно представником держави Малі по культурних справах в ОН. Всі ці вище згадані жінки Чорної Африки, як і інші жінки цілого світу, беруть активний уділ у всіх державно політичних і культурних справах, в будівництві своєї незалежної країни та в еволюції всіх африканських народів. Африканські муринки фігурують тепер всюди і беруть участь на всіх міжнародніх конгресах, фестивалях, дбаючи всюди про краще завтра і добробут свого народу та держави.

У всіх країнах Африки, звільнених від колоніялізму, спеціяльні закони охороняють права жінки, тому африканські муринки можуть тепер сміло і спокійно розвивати свої здібності, провадити громадську, політичну чи культурну працю і виховувати в національному дусі своїх дітей. В деяких країнах Африки, як наприклад, в Гвінеї, існують навіть жіночі військові батальйони та міліція. Жінки Африки співпрацюють в комерції, в судівництві, в законодавстві, в освіті. Вони тверло переконані, як висловилась одного разу пані Стелла Абака, що „важливе не те, що може зробити одна жінка, але те, чого можуть досягнути всі жінки, коли вони спільно працюють". Тому тепер африканські муринки об'єднуються, виготовляють спільну програму дії у всіх галузях життя.

Колись відстала культурно і політично африканська жінка, морально пригнічена і занедбана, сьогодні йде швидко вперед у світлу і кращу будуччину.

Ю. Шумовський

ЩЕ ПРО „МОВНИЙ КУТОК"

(Закінчення із стор. 2-ої)

ці треба студіювати, а не лише — читати).

Тому необхідно, щоб хтось ці речі студіював, знаходив у них те, що найбільше суттєве для нашого мововжитку, і подавав читачеві у приступній формі. Це й було б, на мою думку, завдання редактора „кутка мови".

На жаль, дійсність є така, що для багатьох наших інтелігентів мовним аргументом є совєтські двомовні словники, які, розуміється, віддзеркалюють закріпачення української мови на рідних землях, зокрема в ділянці термінології. Через оці словники в мову нашого інтеліґента просякають зросійщені терміни, хоч для них існують добрі українські відповідники.

Другою причиною мовного убозтва нашого загалу тут, в Америці, є таки недбальство й неохайність. Так, отже, деякі наші організації влаштовують доклади, а не **доповіді** (доклад — русизм, навіть за совєтськими словниками), на яких часом висвітлюють кольорові „слайди" (англійські slides), а не **діяпозитиви** чи по-українському **проглядки** або **прозірки**. Наші господині миють часто посуд у „синку" (англ. sink), а не в **зливальниці** — (так „Загальнотехнічний словник" Шелудька-Садовського передає російський термін — раковина), та зберігають харчі в „айсбаксі" чи фріджідері", а не в **холоднику**. Вони ж дають чистити одяг до „клінерса", а не до **хемічної чистильні**. Наші люди їздять „босом", а не **автобусом**, „карою" або „возом", а не **автом**, до якого купують „ґаз" або ґазоліну", а не **бензину**. Опівдні ми звичайно споживаємо „лонч", а не — **полуденок**.

Таких прикладів можна наводити сотки. Як можемо ми навчати своїх дітей чи онуків доброї мови, коли самі часто йдемо дорогою найменшого зусилля.

Ця ділянка назовництва — технічні слова побуту та щоденного вжитку — повинна також знайти особливу увагу в „кутку мови". (Між іншим, наше побутове назовництво було частково опрацьоване, у дуже цікавій серії статтей в журналі „Наше Життя" за 1959-60 роки. Ці статті теж заслуговують на ширшу увагу та передрук).

До технічної та наукової термінології матеріяли теж у нас є. Під час бурхливого розвитку нашої культури на рідних землях, в період „українізації", від першої світової війни до 1932-го року в Україні вийшло друком понад тридцять томів термінологічних словників з таких ділянок, як поодинокі природничі науки, виробництво, медицина, економіка, право тощо. Фотовідбитки майже всіх цих словників є тут, на еміґрації.

Чи не важлива це справа, щоб усі ці надбання і скарби вільної української науки зробити доступними для читацького загалу? Саме широкий вжиток тих термінів і закріплення їх у нашій письмовій та розговірній мові буде найкращою обороною проти асиміляційних зусиль Москви.

Обидві наші високі установи мають філологічні відділи чи секції. Чи поруч строго наукової роботи, яку вони, безперечно, ведуть, не могли б вони присвятити трохи часу саме у тій ділянці, для мовних потреб широких кіл нашої громади?

Треба, нарешті, завважити, що в нашій мові, як і в інших, є проблеми ще не устійнені, навіть контроверсійні, в яких думки наших мовознавців, навіть тут на еміґрації, розбіжні. Добрим прикладом є те, що далі не знаємо, чи живемо у Злучених, З'єдинених чи Сполучених Стейтах, Штатах чи Державах Америки. (Логічною розв'язкою цієї контроверзи було б прийняти для United States термін Об'єднані Стейти, коли ми вже прийняли — Об'єднані Нації для United Nations).

Таких спірних проблем треба в „кутку мови" не заторкати, або принаймні в таких випадках об'єктивно насвітлювати позиції і арґументи обидвох груп.

Величаві святкування Карпатської України в Сиракюзах і Рочестері

8-го вересня був створений підготовчий комітет, до якого увійшли: Микола Білик, як голова від 20-го Відділу ОДВУ з Рочестеру, як заступник голови: Ірина Вергун від 18-го Відділу Українського Золотого Хреста з Рочестеру, мгр. Михайло Середович від 9-го Відділу ОДВУ з Сиракюз, Текля Каменюк, від Відділу УЗХ з Сиракюз, Василь Пакош — секретар і Володимир Зелез — орган. реф., оба від 20 Відділу ОДВУ, Рочестер, пані Карабіневич і Міра Повх, обі від 18 Відділу УЗХ, Іван Олексин і Микола Мигович від Куреня Братства Карпатських Січовиків та професор Дмитро Січ і Володимир Ревюк з 9 відділу ОДВУ Сиракюз. Всі члени працювали ревно.

Святкування започаткувалися в суботу 7 грудня 1963 в Сиракюзах, зібранням громадян і численних гостей з Рочестер. На сцені, удекорований портретом президента Карпатської України о. д-ра Августина Волошина, стояли з прапорами п'ять членок і п'ять членів МУН з Рочестеру та карпатські січовики в уніформі. Вступне слово сказав мгр. М. Середович, голова 9 Відділу ОДВУ в Сиракюзах і представив гостя з Торонта голову Центрального Проводу Братства Карпатських Січовиків д-ра Степана Росоху, кол. заступника голови Сойму Карпатської України, організатора і команданта Карпатської Січі. Він промовляючи подав присутнім найцікавіші факти з історії Срібної Землі, а відтак її відродження і ентузіястичний змаг до державности і волі. Промова закінчена ефектовно і присутні у святочному настрої відспівали гимн Ще не вмерла Україна. Відтак частина присутніх перейшла з церковної залі до Народнього Дому, де відбулося для гостя з Торонта та гостей з Рочестеру — приняття.

В неділю, 8 грудня, в українських церквах Рочестеру відбулися Богослуження і молитви за спокій душі св. пам. президента Карпатської України о. д-ра Августина Волошина і полеглих карпатських січовиків. Всч. отці парохи виголосили відповідні проповіді. Почесну сторожу тримала молодь з МУН-у, Пласту і СУМ-у.

В неділю по полудні у великій залі Українсько-Американського Клюбу в участю понад 500 осіб відбулася величава Академія для відзначення 25-річчя Карпатської Січі і 25-річчя Державного Зриву Карпатської України. Академія почалася американським гимном, який відспівала пані Марія Климців при фортепіяновім супроводі пані Анни Сорохтей. Академію відкрив голова Святкового Комітету Микола Білик і представив промовця д-ра Степана Росоху, якого присутні привітали грімкими оплесками. Його промову кількакратно переривали бурхливими оплесками.

У мистецькій частині квартет „Верховина" з Торонта в складі пань: Оленка Глібович, Надія Лисанюк, Женя Котиш, Тамара Ельдер, а при піяні Стефанія Жовнір-Клос, знаменито виконав закарпатську народню пісню „Черешеньку" і „Спомін з гір" В. Безкоровайного. Відтак відбулася мелодеклямація О. Глібовича „На зелених горах" О. Олеся. І виступ Квартету і деклямацію присутні нагородили грімкими оплесками. Чоловічий хор „Сурма" під дир. інж. Я. Матковського гарно виконав „Хорал" Садовського і „Заавенімо" Воробкевича. Юрко Зелеза, учень Рідної Школи, успішно продеклямував поезію Богдана Кравцева „Кривавим листом", защо отримав щирі оплески. І знову хор „Сурма" відспівав „Та забіліли сніги" Лисенка і Леонтовича „Гей зліталися славні" за щедрих оплесків. На закінчення Квартет „Верховина" виконав „Коло річки" Колеси і „Не хочу співати" Гнатишина та на вимогу публіки ще одну закарпатську коломийку.

Відспіванням гимну Ще не вмерла Україна — закінчено цю Академію.

В іншій залі цього Українсько-Американського Клюбу по Академії зразу відбувся чисельний Ювілейний Бенкет, який відкрив Микола Білик, а тостмайстром був мгр. М. Середович із Сиракюз, який уміло провадив бенкетом і представляв гостей.

Бенкет закінчився відспіванням національного гимну.

Василь Пакош
член 367 Відділу УНС.

Бінґемтон вшановує пам'ять жертв голоду в Україні

Організації Українського Визвольного Фронту (ООЧСУ і СУМА) в Бінґемптоні, Н. Й., скликали на неділю 22 грудня 1963 р., Маніфестаційні Збори Громадянства з приводу 30-их роковин жахливого голоду в Україні, зорганізованого Москвою, з метою зламати спротив населення комуно-московській займанщині. Збори відбулися в залі української гр.-кат. парохії, при участі понад 100 осіб. Проводив ними голова місц. відділу ООЧСУ Евген Курило. Маніфестація почалася відспіванням пісні-молитви „Боже Великий, Творче Всесильний..." та вшануванням пам'яті жертв голоду хвилинною мовчанкою. Вшановано теж пам'ять президента Дж. Кеннеді. Після вступної промови, в якій Е. К. обвинуватив Москву за злочини поповнені супроти Українського Народу, ще за часів російських царів, Сталіна, і Хрущова, та підкреслив, що обов'язком кожного українця є розкривати очі чужинцям на небезпеку, яка грозить усьому світові від комунізму, з глибоко-змістовною доповіддю виступов о. д-р Севастіян Сабол, (ЧСВВ). З питомим йому даром промовця о. Сабол, покликаючися на зізнання свідків і документи, змалював тодішнє положення українського народу, його непокірність загарбникам, та спонтанне стремління жити самостійним життям на своїй землі, та виявив злочини Москви — штучний голод в Україні 1932 - 33 р.

Після доповіді о. Сабола, схвалено резолюцію, в якій нап'ятновується Москву за її злочини в минулому і сучасному, та остерігається вільний світ проти підступної політики Кремля.

З приводу тих Маніфестаційних Зборів, „Sunday Press" з 22 грудня помістив новинку, після інтерву переведеного з Володимиром та Андрієм Чебінякам,, сумівцями, з народженої в Америці молоді, а „The Sun Bulletin" з понеділка, 23 грудня помістив гарну новинку про Маніфестацій українців.

Е. К.

Андріївський вечір в 10-му Відділі ОДВУ і в УЗХ в Ню Йорку

21 грудня 1963 р. влаштували 10-ий Відділ ОДВУ і Відділ УЗХ в Ню Йорку „Андріївський Вечір".

„Вечір" відкрила голова УЗХ п-і Д. Бойдуник, привітала присутніх та зреферувала ціль вечора. Голова 10-го Відділу ОДВУ, Роман Крупка згадав про великі постаті в нашій історії, яким на ім'я було — Андрій. Згадав про апостола Андрія Первозванного, який на київських горбах поставив хрест і пророкував заснования на тому місці Києва. Згадав про великого Митрополита Андрія Шептицького, про його невтомну працю на релігійному і національному полі. Вкінці згадав про полк. Андрія Мельника, який 25 років стоїть твердо на пості голови ПУН, про його мужню поставу під час другої світової війни, про його тверді принципи в борбі за незалежність України та про його політику на дальшу мету. Присутні довгими оплесками висловили своє признання полк. А. Мельникові за його невтомну працю для визвольної справи і виготовили відповідну телеграму, бажаючи йому багато сил для завершення наміченого великого діла.

В другій частині була добре опрацьована доповідь М. Беленюка про звичаї і традицію „Андріївського Вечора", передана ним в гумористичній формі. Потім виступив відомий гуморист Микола Понеділок. Він представив при- [illegible]

[illegible]

[illegible]

Короткі вісті

● Папа Павло VI прийняв на збірній авдієнції 300 римських аристократів, наділених здебільша різними титулами від Апостольської Столиці. Папа заявив у промові до них, що „історія ступає вперед" і Церква „обов'язана ставитись реалістично до подій" та що тепер він, Папа, приймає італійських аристократів „з порожніми руками". Ці заввати Папи коментують так, що Папа припинить традиційний звичай обдаровувати римських аристократів титулами, які не мають ніякої практичної вартости.

● „Советская Россия" вперше виявила підписання з Америкою умови на купно мільйона тонн пшениці. Совєти закупили в „буржуазних імперіялістів" разом 10 мільйонів тонн збіжжя [illegible]

[illegible]

● [illegible]

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і mone orders виставляти на: "Svoboda".

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Шевченкова перемога

Ніде правде діти, кампанія проти пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні, яку в жовтні минулого року розпочав з великою енергією щоденник „Вашингтон Пост", таки стривожила не одну українську душу. Справу — як висловилася інша, прихильна справі пам'ятника вашингтонська газета, „Вашингтон Стар" — „ускладнювали большевики своїми провокаційними інтервенціями нібито в користь пам'ятника, але з виразною тенденцією допомогти ворогам цього пам'ятника . Противникам пам'ятника у веденні їх кампанії сприяло те, що серед них був і член урядової Комісії Плянування Столиці, внесення якого, згідно з процедурою Комісії, автоматично були включені в порядок її нарад. Здавалося, що Тарас Шевченко, зазнавши жорстоких переслідувань у царській Московії, може впасти жертвою ще й „добрих людей" на вільній землі Вашингтона, за яким і його праведним законом для України він тужив.

Кампанія проти пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні турбувала всіх. Не бракувало між нами й таких, що вже після перших виступів „Вашингтон Посту", зокрема, довідавшись, що справу пам'ятника ще раз розглядатиме Комісія Плянування, зневірялись і опускали руки, мовляв, усе пропало. Між тими, що краще орієнтувалися в справі, були побоювання, що вона може „застрягнути в бюрократії", що її будуть відкладати, відтягати в безконечність.

Не зневірився й не опускав рук Комітет Пам'ятника Шевченкові, зокрема його голова проф. д-р Роман Смаль-Стоцький, заступник голови проф. Лев Добрянський, екзекутивний директор Йосип Лисогір та інші чолові діячі. Не опускала рук і велика українська громада, зокрема наша молодь, засипаючи „Вашингтон Пост" та відповідні урядові установи тисячами й тисячами листів, часом більше, а часом менше „дипломатичних", збиваючи видумувані противниками пам'ятника закиди й аргументи, якими намагались вони поменшувати вселюдську вартість і значення Шевченка та його творчости. Однак, найсильніші аргументи в цьому змаганні дав нам таки сам Шевченко, його вічні ідеали і його творчість.

Результат цих змагань відомий. Комісія Плянування передала справу для перевірки Федеральному Комітетові Плянування і Проєктування, який на своїх нарадах 8-го січня цього року, вислухавши широке звідомлення, вирішив, що не має жадної підстави для зміни чи відклику попереднього рішення Комісії, яка апробувала і проєкт пам'ятника, і обрану публічну площу, де він має бути збудований. Комісія Плянування Столиці на своїй пленарній сесії чергового дня, 9-го січня, прийняла до відома опінію Федерального Комітету і знову потвердила свою попередню апробату пам'ятника. На цьому новітній похід проти Шевченка закінчився. Будова пам'ятника триває згідно з пляном, і згідно з пляном продовжується дбайлива підготова до його величного відкриття в половині цього року, коли ввесь український нарід, а з ним і багато інших культурних народів світу відзначатиме 150-річчя з дня народження Тараса Шевченка.

Переміг Шевченко і оспівана ним правда, як перемагає вона від того часу, коли вперше залунали його полум'яні слова — „Борітеся — поборете!"

Зміни у Вашинґтоні

Заприсяжений трагічного 22 листопада 1963-го року на летовищі в Далласі як 36-ий президент З'єдинених Держав і поставлений перед найперше завдання — протидіяти загрозі паніки і хаосу, як наслідкам убивства Джана Ф. Кеннеді, Линдон Б. Джансон повівся найкраще і наймудріше, як тільки міг повестися: залишив непорушеним увесь керівний державний апарат, попросив всіх членів Уряду залишитися на своїх місцях, проголосив безперервність влади і запевнив світ, що в політиці ЗДА не буде зміни. Цією своєю тактикою Линдон Джансон осягнув намічену мету: хоч американський нарід зазнав величезного психічного потрясення, воно не відбилося на політичному житті держави, бо перехід керми влади відбувся напрочуд гладко.

Але наперед було відомо, що заява нового Президента — „не буде зміни", це був тільки тимчасовий хід, а насправді мусять прийти зміни, достосовані до іншої політичної філософії нового Президента, до іншого кола його політичних і особистих приятелів і до інших тактичних метод. Покищо ці зміни все ще не дуже яскраві. Так ось, наприклад, на всіх міністерських постах залишились ще ті самі особи, особливо на таких важливих, як пости державного секретаря, секретарів оборони, скарбу і праці, директора Центральної Розвідчої Аґенції і т. д. У зв'язку із зверненням Л. Джансона „Про Стан Унії" вся преса звернула увагу на те, що стрижень того звернення склав той самий Теодор Соренсон, який був проєктодавцем усіх великих промов Дж. Ф. Кеннеді. Але поруч із цим Джансон призначив різних нових своїх спеціяльних асистентів і покликав до життя який десяток нових спеціяльних Комісій і Комітетів. І так, створено нові Комісії для справ: закордонної допомоги, „Союзу для Поступу", вбивства президента Кеннеді, боротьби проти бідности, економічних наслідків бюджетових ощадностей, координації та спрощення праці різних розвідчих аґенцій, безробіття, проблеми автоматизації, робітничих конфліктів у летунстві і залізничих компаніях і т. п. Джеймс Рестон твердить у своєму коментарі в „Н. Й. Таймсі" з 15-го цього місяця п. з. „Президентські дорадники і комісії", що президент Джансон просто хоче вплітати в дотеперішній апарат нових, близьких собі людей.

Але президент Джансон робить також деякі ходи, незрозумілі громадянству. І так, преса висловлює своє здивування, чому Президент призначив саме директора Корпусу Мира Роберта Сарджента Шрайвера на свого спеціяльного амбасадора для передачі Папі Павлові VI у Палестині листа і для проведення при тій нагоді розмов із головами кількох середньо - східніх держав. Також: чому Президент вислав до Токіо саме генерального прокуратора Роберта Кеннеді на зустріч з індонезійським президентом Сукарно у зв'язку із загрозливою для миру войовничою політикою Сукарна у відношенні до Маляйзії. Американці можуть мати сантимент до тих діячів, як до найближчих членів родини Кеннеді, але ж ті особи, незалежно від свого таланту, безпосередньо не пов'язані із закордонною політикою. Можна здогадуватися, що такі ходи Президента не викликають захоплення в асистентів державного секретаря для даних закордонних обширів, ані в місцевих амбасадорів.

Від дня смерти президента Кеннеді не минуло ще двох місяців. Можна сподіватися, що в найближчих тижнях - місяцях змін буде більше, і вони будуть поважніші.

Мирослав Прокоп

ПІДСУМКИ ПЕРЕПИСУ НАСЕЛЕННЯ СССР І УКРАЇНИ

IV

Дані перепису про національні відносини в Україні

Наведені в попередній статті абсолютні числа перепису населення в Україні підтверджують основну зміну, яка постала в етнічному характері України в результаті другої світової війни, тобто великий зріст російської меншости, при рівночасно величезному зменшенні числа поляків і порівняно великому зменшені числа жидів.

На підставі обчислень В. Кубійовича, на день 1-го січня 1927-го року в межах сучасної УССР жило, крім українців, 3 070 тис. росіян, 2.470 тис. жидів і 1 940 тис. поляків. У 1959-му році, значить на підставі найновішого совєтського перепису, в УССР жило тільки 840 тис. жидів, 363 тис. поляків і 7.0 млн. росіян, число яких зросло в порівнянні із 1927 роком на — 141%. Таким чином, росіяни творять тепер 17.7% населення України, тоді як 35 років тому було їх 8.1% Відповідно відсотки поляків серед усього населення України виносили в 1927 році 5.1, а в 1959 — 0.9; жидів у 1927 р. — 6.5, а в 1959 — 2.

Якщо йдеться про самих українців, то, незалежно від прилучення до УССР західніх областей, творять вони в сучасній УССР тільки 76.1% населення (в 1927 — 75.1%). Значить, меншості України подібно як 35 років тому, творять тепер майже четвертину населення (23.9%), при чому вирішальну меншість творять росіяни. Це має свою особливу вимову, оскільки за 7 млн. росіян в Україні стоїть панівна російська нація цілого Совєтського Союзу.

Однак, справа не тільки у порівняно великій кількості меншостей, зокрема росіян, в Україні (Російська СФСР має тільки 16.8% меншостей), але також у їх розміщенні. Абсолютні числа про розміщення поодиноких меншостей в областях України я подав у попередній статті, але національні відносини стають ясніші, коли ці дані побачити у відсотковому відношенні.

Насамперед треба пригадати, що в січні 1959-го року все населення України розміщувалось так: 46% людей мешкало по містах і 54% по селах. Але цей відсоток був різний для різних національностей України. В той час, коли з усіх 7 млн. росіян 80% жило по містах, а з усіх 840 тис, жидів в містах жило 96.4%, із 32.1 млн. українців в УССР в містах жило тільки 36.4%, а в селах 63.6%. Ясно, що така перевага не українського елементу в українських містах надає більшості з них відомого зрусифікованого характеру.

Як у відсотковому відношенні виглядають національні відносини в поодиноких областях України? Ось показники про дві основні групи, себто про українців і росіян (міське населення в дужках):

Області	Українці	Росіяни
Дніпропетровська	77.7 (71.6)	17.2 (22.0)
Донецька	55.5 (52.0)	37.6 (41.5)
Запорізька	68.2 (61.8)	25.9 (32.1)
Луганська	57.7 (53.0)	38.7 (42.7)
Полтавська	93.4 (84.0)	5.0 (12.4)
Сумська	87.9 (82.2)	11.0 (15.4)
Харківська	68.8 (60.7)	26.3 (31.9)
Вінницька	91.7 (70.2)	4.3 (15.2)
Волинська	94.6 (83.0)	4.1 (13.7)
Житомирська	84.5 (66.3)	5.3 (14.1)
Закарпатська	74.7 (61.3)	3.1 (9.4)
Івано-Франківська	94.7 (81.6)	3.5 (12.8)
Київська (без Києва)	93.2 (81.3)	4.8 (13.2)
Кіровоградська	88.6 (79.9)	8.3 (15.8)
Львівська	86.2 (70.0)	8.6 (20.5)
Рівенська	93.4 (74.2)	4.2 (19.3)
Тернопільська	94.9 (83.4)	2.5 (11.5)
Хмельницька	90.3 (72.0)	3.8 (13.4)
Черкаська	94.1 (80.0)	4.5 (13.9)
Чернігівська	94.5 (81.9)	3.9 (12.5)
Чернівецька	67.0 (49.3)	6.6 (19.2)
Кримська	22.3 (18.5)	71.4 (74.3)
Миколаївська	81.1 (68.0)	13.7 (23.3)
Одеська	55.5 (44.0)	21.6 (35.6)
Херсонська	81.0 (72.3)	15.6 (22.7)

З цих даних видно, що етнічний характер поодиноких областей України неоднорідний. У той час, як західні і центральні, в основному сільськогосподарські області, зберігають у переважаючій мірі українське обличчя, становище змінюється в східніх областях, зокрема у високопромислових районах, та на півдні.

Найбільш насичена російським елементом Кримська область, де українці перебувають на становищі меншости (22.3%, в містах 18.5%). Правда, Кримська область щойно в 1954 році увійшла в склад УССР і тому переважаюча більшість росіян і тій області, в певному відношенні, зрозуміла.

Менше зрозуміле те, що число українців порівняно дуже мале в деяких корінних українських областях. До цих областей треба зарахувати передусім Донецьку, Луганську і Одеську, де українці творять менше як 60% населення, а серед міського населення тих областей майже половину, з тим, що в Одеській області тільки 44%. Правда, таке мале число українців в Одеській області зумовлене не так перевагою росіян, бо відсоток їх у Луганській і Донецькій областях вищий, але тим, що на Одещині живуть також інші меншості, болгари, молдавани і жиди, на яких припадає 20% населення. Тому, якщо йдеться про кількість головної меншости, значить росіян, українські позиції найбільше загрожені в Донецькій і Луганській областях.

Другу категорію областей творять Запорізька і Харківська, а із західніх Закарпатська і Чернівецька, в яких відсоток українців серед загалу населення менший від пересічного відсотка для цілої України, значить менший як 76.1. Але тут також є різниця між східніми й західніми областями. В Харківській і Запорізькій областях низький відсоток українців пов'язаний з високим відсотком росіян, які творять там майже третину населення. У той же час Чернівецька і Закарпатська області мають порівняно невисокий відсоток росіян. Але в Чернівеччині припадає майже 25% населення на румунів, молдаван і жидів, а на Закарпатті сама угорська меншість творить майже 16% населення.

До третьої групи треба зарахувати всі інші області, в яких відсоток українців вищий, як пересічно для УССР, себто понад 76.1. Найвищий відсоток українців мають такі в першу чергу сільськогосподарські області як Тернопільська, Івано - Франківська, Волинська, Чернігівська, Черкаська, Полтавська, Рівенська, Київська, Вінницька, Хмельницька, де українці творять понад 90% населення. Це найбільш однорідні українські етнографічні території.

Найбільші перетворення в національному обличчі відбулися за останні два десятиріччя в західніх областях, у зв'язку із поменшенням числа поляків і жидів. Але рівночасно вражає високе число росіян серед міського населення Львівської і Рівенської областей (20.5% і 19.3%). Ясно, що йдеться тут передусім про напливовий, бюрократичний елемент.

Жиди, як сказано вище, в абсолютній більшості (94.4%) живуть по містах України. Найбільше жидів є в Києві (153.4 тис.) і в Одеській області (121.3 тис.), значить разом понад 30% з усіх 840.3 тис. українських жидів. Дальших 50% жидівської меншости України живе в кількості від 84 до 20 тис. у таких областях: Харківська, Дніпропетровська, Вінницька, Житомирська, Донецька, Чернівецька, Львівська, Кримська, Миколаївська і Запорізька.

Нарешті треба навести відсоткові дані про головні національності Києва і Севастополя. Київ: українці — 60.1%, росіяни — 23.0%, жиди — 13.9%. Севастопіль: українці — 17.1%, росіяни — 76.9%, жиди — 2.1%. Показників про національні відносини в інших містах України в довідниках немає.

Зате в довіднику про УСРР є дані про те, яку мову різні національності України уважають за рідну. Ці дані також цікаві для оцінки національних відносин і національної політики в Україні. Та про це в наступній статті.

ЖІНКА ЧОРНОГО КОНТИНЕНТУ

Природні умовини, в котрих живе чоловік, в першій мірі створюють та формують його характер і навіть впливають на його психічну та фізичну структуру. Таким чином постає певна різниця поміж народами, що заселяють північні райони земської кулі, і народами поміркованого і тропікального кліматів. Величезний африканський континент, з його буйною екзотичною природою, кліматом та умовами життя, відбився і на способі життя, на мисленню, на фізичному і психічному розвою та характері африканських народів. Зокрема, дещо особливого має в своєму характері і африканська жінка-муринка.

Африканська муринка з раннього дитинства виховується під доглядом матері та під впливом різних релігійних вірувань, ритуалів, тощо. Все життя її проходить серед степів, савани, вітру, голосу пташок та звірів, що їх по своєму вона розуміє. Вона не раз переживає і страх, зустрічаючися з трійливими гадами та хижаками, вона завжди опанована таємницею та незрозумілими для неї явищами природи, діями духів померлих, духів лісу, степів чи води. Все це зробило муринку задуманою, спокійною, м'якою характером, але сильною волею і хороброю.

Жінка Африки, як представник традиційного давнього матріярхату в народів Африки, протягом всієї своєї історії, мала певний авторитет та значення серед африканських народів, а часто, у деяких народів Африки відігравала дуже важливу ролю у державному життю, і була королевою, царицею, політичним і державним провідником та суддею. Муринська африканська жінка в повсякденному житті, виконує багато функцій: матері, жінки, господині, чарівниці, лікарки, торговки, тощо. Крім того, до її обов'язків належить ще й ганчарство, яке вона виконує священно, як якийсь культовий обов'язок. Мушу підкреслити, що у муринів глиняні горшки, начиння тощо виробляють виключно жінки і то в більшості дружини ковалів та знахорів.

В родинному житті африканська жінка ідеальна мати, а для мужа — вірна та слухняна дружина. Полігамія, що віками вкорінилась в африканських народів, навіть при сучасних поступах культури та соціяльних реформах, не може бути раптово зліквідована. Муринка ще досі не відчуває жадного тягару чи неприємности в полігамії. Вона покірно та залюбки займає відповідне місце жінки, що визначив їй її чоловік серед інших жінок свого гарему. Треба підкреслити, що серед багатьох жінок одного мужа, не помітно жадної заздрости і непорозумінь чи сварок; всі молоді жінки признають над собою певну владу та авторитет першої і найстаршої жінки та взаємно одна одну поважають і помагають одна одній в роботі та домашніх клопотах.

Кожна африканська муринка від ранньої зорі до пізньої ночі піклується про свій дім і сім'ю. Разом з іншими жінками свого мужа, вона виконує спільно всякі тяжкі і важливі роботи, як напр., товчення у ступі, чи розтирання зерна, роботи в полі, в городі, прання білизни, збирання овочів, коріння, зілля, дров у лісі. Під час колоніяльної влади і невільництва, африканська муринка почувала себе поневоленою, обмеженою в правах на роботи та навіть і в своєму особистому житті. Її ніколи не допускали до соціяльно-громадських, політично-державних чи господарських справ. Вона могла працювати в хаті та в полі чи торгувати на базарі, а мурини - чоловіки заробляли як робітники, службовці, кухарі, льокаї, няньки, прачки, тощо. Дуже малий відсоток жінок отримував освіту в школі. Жінка-муринка в Африці була цілковито відокремлена від соціяльної громадської праці. Лише християнські релігійні місії, особливо католицька місія та протестантська, звертали увагу на африканську жінку і

(Закінчення на сторінці 3-ій)

Інж. А. Вовк

Ще про „мовний куток"

Хочу додати декілька своїх зауваг до дописів про мовні справи п. І. Овечка і п. Б. Даниловича („Свобода" з 15 листопада і 10 грудня м. р.).

Я беззастережно підтримую думку п. Даниловича, що „куток мови" в наших періодиках доконче потрібний і що справа мовного рівня української збірноти тут, на еміграції, надзвичайно важлива та пильна. В минулих роках були вже спроби такого „кутка мови" в обидвох наших щоденниках, та чомусь, на жаль, вони були короткотривалі і доривочні. Це вражає тим більше, що, наприклад, у варшавському „Нашому Слові" вже довгий час появляється цікавий „куток мови", достосований до потреб читачів газети.

Не минає місяця, щоб не знаходили ми в нашій пресі статтей про жахливий наступ окупанта на нашу мову в рідному краю, про її принижування, засмічування русизмами, зводження до ролі виключно селянської мови. Чи не найкращою нашою відповіддю на цей російський культурний імперіялізм в Україні буде наше наполегливе зусилля зберігати та розвивати нашу мову поза межами батьківщини. Певно, наша преса, у великій більшості, дбає про мову друкованого слова, але чи можна це сказати про розговірну мову широких кіл нашого громадянства, інтеліґенції? Хто з увагою прислухається розговірній мові наших людей, зокрема молодого покоління, зразу завважить, яка ця мова убога, як засмічена вона англійськими словами, часто чужа складнею. Але також і письмова мова наших листів, оповісток, обіжників чимало має разючих помилок та огріхів.

Мовних праць і підручників тут, на еміграції, велика кількість. З кляснків, крім „Уваг до сучасної літературної мови" О. Курило, які мав на увазі п. Данилович, є тут доступний передрук „Норм української літературної мови" О. Синявського. Вже на еміграції вийшли друком праці наших мовознавців І. Огієнка, Ю. Шереха (Шевельова), Я. Рудницького, В. Чапленка та інших.

Пересічний український інтеліґент не має змоги всі ті праці студіювати (а такі пра-

(Закінчення на сторінці 3-ій)

КОБЗАРЕВА МАСКА

А в моїй, а в моїй кімнаті
Розжилися речі строкаті:
Ваза, дзеркало, абажур
І десяток нових гравюр.
Та над всім, як сувора казка —
Кобзарева посмертна маска
Білим привидом на стіні.
І дзвенять, і дзвенять
в кімнаті
Кобзареві слова крилаті
У розгубленій тишині.
І дзвенять Кобзареві речі,
І під ними щуляться речі
І ховаються по кутках.
Закриваються навіть книги,
Ті, що я тримаю в руках.
Тільки чути в кімнаті знову
Громову Кобзареву мову
У розчуленій тишині.
Та, неначе сувора казка,
Кобзарева посмертна маска
Виросла на блідій стіні.

МИКОЛА ПЕТРЕНКО

Д-р Лука Луців

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА

(У сторіччя з дня народження письменниці)

(IV)

Кобилянська прочитала в 1901-му році гостру статтю Юрія Кміта проти філософії Ніцше, і тоді напевно усвідомила, що цей філософ не є її ідеологом. Кміт писав: „Ніцше і всі модерністи — це божевільні оргії безглядного, крайнього індивідуалізму; це наруга над нормальним людським духом і його чинниками, над здоровим людським розумом; це знехтування психологічних правил думання. Тут повна анархія в науці, філософії, етиці, релігії, тут погорда для угнетених, пригноблених, неосвідомлених мас; тут іронічно-саркастична насмішка над демократично-поступовими стремліннями і прямуваннями; тут повна воля непогамованих інстинктів і дикої, іноді варварської забаганки одиниці" („ЛНВ", 1901).

Отже Кобилянська не була „ніцшеанкою", як її називали деякі критики. Але вона сама признається в автобіографії, що цікавилася „глибиною та деякими думками на будуче" автора „Так мовив Заратустра".

Ніцше — це завзятий антифемініст, а героїні Кобилянської — це борці за рівні права для жінок. Справа в тому, що і ті, які виступали проти авторки „Царівни" за її „ніцшеанство", і ті, які заперечували найменший слід ідей цього філософа в творах буковинської письменниці, не вивчили докладно всієї проблеми. Кобилянська не перейнялася ідеями Ніцше, але вона, читаючи його твори, набирала віри в те, що сила волі і витривалість її та її героїнь допомагають поборювати життьові труднощі.

Пригадаймо, як важко було Кобилянській, чи пак Наталці Верковичівній з „Царівни", дістати признання за свої літературні твори. Які великі труднощі мають інші героїні її творів. Вони не коряться „товпі", відважно протиставляються довкіллю і дуже часто перемагають. Героїня новелі „Impromptu phantasie" оптимістично дивиться на світ. „Життя лежить переді мною не як щось сумне, безвідрадне, важке до перенесення, але якби один пишний, святочний день, гаряче пульсуючий, приваблюючий, широкий, пориваючий образ, або немов яка соната". Така сама й Параска з новелі „Некультурна". Вона каже про себе:

„А мені добре. Дні злітають мені, як птахи. Жури не знаю. Вже що, а щастя дав мені Бог! Смуток відвернули судільниці від мене і, як кажуть, кого полюбили, душу золотом позолотили — щаслива!

— Сама з себе! — докінчила пані мов до себе . . .

— Або я знаю? Щаслива!

— Параско, коли ти заплачеш? — питає не раз Гаврісан і лиш киває головою.

— Як сухий дощ стане падати, кажу, — а покищо дайте на тютюн!

Та ці жіночі образи Кобилянської — це не ті образи, що їх хотів бачити Ніцше.

Проте, свого часу так звана „пролетарська" критика і провідний на початку 20-их років совєтський літературознавець В. Коряк звав Кобилянську „ніцшеанкою" („Червоний Шлях", 1923, ч. 8). Так само оцінював нашу письменницю і відомий історик літератури Ол. Дорошкевич, пишучи на сторінках згаданого „Червоного Шляху" (1923, ч.3-4), що Кобилянська „з аристократичною, ніцшеанською погордою ставиться до трудової „юрби", до її щоденних уболівань та інтересів".

Не треба спростовувати цього невірного твердження, бож воно явно незгідне з правдою для кожного, хто об'єктивно читає твори Кобилянської.

О. Кобилянська і Є. П. Якобсен

Пригадаймо, що Кобилянська в другій автобіографії назвала Єнса П. Якобсена „своїм справдешнім учителем". В тій самій автобіографії вона писала, що „чудовий данець Якобсен був для неї божком".

Є. П. Якобсен (1847-1885) належить до тих письменників (Андерсен, Б'єрнсон, Ібсен, Гарборґ, Стріндберґ, Гамсун, Лягерлеф), які здобули европейську славу для скандинавських літератур. І. Франко писав у „ЛНВістнику" (1899, т. V), що їхні твори посіли „поважне, майже пануюче місце" в тогочасній Европі, хоч у тих творах деколи висловлені „антисуспільні ідеї".

Є. П. Якобсен — автор кількох новель та двох повістей, „Нільс Ліне" і „Марія Ґруббе". Всі герої цього письменника є мрійниками, які бажають великого. Всі вони поети, малярі, артисти або жінки, що мріють про римських тріюмфаторів. Марія Ґруббе тремтить на саму згадку про те, що їй, шістнадцятилітній дівчині, приходиться жити без сильного зворушення:

„Один день подібний до другого! — Нічого, нічогісінького нема такого, чим можна б тішитися. Чи так має йти далі?"

В. Василенко слушно писав у журналі „Критика" (ч. 1, ст. 80, Харків, 1928), що „героям Кобилянської краще мріяти про щось, ніж реалізувати", людам сим бракує „великої, спонтанної пристрасти вчинків і дій" та волі й сили. Активними героями в нашої письменниці є такі постаті, як Сава й Рахіра з „Землі", або Йоганнес Шварц із „За ситуаціями". Позитивні герої старанно укривають „спалахнення, невгасне заворушення плебейських інстинктів".

Але є в творах Кобилянської такі героїні, як гуцулка з „Некультурної" та безіменна героїня новелі „Природа". Це — самотній острівчик у творах О. Кобилянської. На нього звернув увагу перший критик О. Кобилянської — Осип Маковей, який писав, що „Природа" — це ключ до зрозуміння того, що авторка розуміє під „повним життям". Він признається, що, як редактор „Буковини", „согрішив" і з огляду на передплатників „не мав відваги друкувати сю новелю у своїм часописі, хоч з артистичного боку вважав її дуже гарною". Надрукував „Природу" по-українськи аж у 1897 році Денис Лукіянович у своїй „Універсальній Бібліотеці", після того, як ця новеля появилася в 1895 році у штутґартському місячнику „Die neue Zeit".

В. Сімович уважав „Природу" за „один із найкращих творів" Кобилянської. Він захоплювався в цьому творі не тільки фабулою й чудовими описами природи, але й „свіжим, оригінальним, високопоетичним, просякнутим глибоким ліризмом" стилем („Альманах", 258). Хвалили цю новелю і Б. Якубський та П. Филипович („Людина", вступна стаття, видання „Руху", Харків, 1927, „Життя і Революція", Київ, 1928, ч. II). П. Филипович вважав, що „Природа" написана „безперечно під впливом славнозвісного роману Якобсена „Марія Ґруббе". Ширше про це писали ми в „ЛНВістнику" (1930, ст. 890-895). Між іншим, В. Сімовича вразило те, що героїня „Природи" мала „рудяве волосся". Але й сама авторка зазначила, що „се в українців рідкість". Марія Ґруббе мала „темнозолоте волосся".

Марія вперше звернула увагу на Серена тоді, коли він виводив із стайні сполошені коні. „Сильні звірята дико спиналися й кидалися на всі сторони . . . і здавалося, що розірвуть візника на шматки або притопчуть на місці".

Героїня „Природи" стояла при вікні і придивлялась, як „стрункий жеребець у своїй дикості ставав дуба й не давався вкоськати. Молодий, гарний гуцул, котрого вона не раз вже бачила в батьковій канцелярії, держав звірюку і з усієї сили старався всилувати, щоб стояла тихо".

Андрій Качор

50 ЛІТ НА ГРОМАДСЬКІЙ РОБОТІ

(У 70-ліття інж. Михайла Хронов'ята)

(1)

Людські збірноти утримуються при культурному житті тільки завдяки одиницям, які творять духові та матеріяльні цінності, або вміють такі цінності зберігати. Українська спільнота пережила різні лихоліття й страхіття тому, що мала багато таких одиниць.

Таким провідником у кожній громадській роботі, за яку він брався, впродовж свого життя був наш ювілят, інж. Михайло Хронов'ят. Він має в собі вдачу організатора, і тому все бачимо його при кермі тої чи тої організації; він майже ціле своє життя мусів керувати більшим або меншим гуртом людей, при тому керував добре й відповідально.

За цю його працю в день 70-ліття належиться йому загальне признання й подяка від всієї української спільноти, а зокрема від колишніх його друзів — працівників молочарської кооперації, в проводі якої він працював мабуть найдовше. Цим признанням і подякою хай буде ця згадка про нього на сторінках нашої пресу, яку пишемо замість особистого привіту.

o O o

М. Хронов'ят народився 18 січня 1894 р. в Риботичах, повіт Добромиль, в Західній Україні. До гімназії ходив у Перемишлі, де в 1914 р. склав іспит зрілости.

З вибухом першої світової війни М. Хронов'ят зголосився до Легіону Українських Січових Стрільців і був інструктором 1-ої сотні УСС в Перемишлі. Коли ж ця сотня відійшла до Львова, його як доброго організатора назначено інструктором 2-ої сотні УСС в Перемишлі.

Не судилося одначе М. Хронов'ятові бути в рядах Українських Січових Стрільців, бо московські війська дуже скоро тоді наближалися до Перемишля австрійська військова комісія усіх добровольців, які не вспіли виїхати до Львова, включила до 10 полку піхоти. Туди попав і М. Хронов'ят.

Після військового вишколу на Мадярщині, М. Хронов'ят скінчив з відзначенням старшинську школу в Безінгу, і в ранзі кадета в травні 1915 р. пішов на російський фронт як командант чоти. За здобуття форту в Пралківцях, при відбиттю Перемишля, його відзначено золотою медалею хоробрости та найменовано на хорунжого. В 1916 р. М. Хронов'ят був четарем, в 1917 р. поручником. Ввесь час перебуває на фронтах, спершу на російському, а відтак італійському в характері сотенного команданта.

З початком 1918 р. М. Хронов'ята приділено на іструктора до Української Дивізії Сірожупанників, що формувалася з доручення австрійського уряду у Володимирі Волинському з українців, бувших російських полонених.

Визвольні змагання застали М. Хронов'ята на відпустці в рідних Риботичах. Тут, вже першого дня листопада він сформував цілий курінь для української армії і звів успішні бої з поляками в Нижанковичах. Від листопада 1918 року до половини травня 1919 року виконував обов'язки команданта запасного куреня та команданта старшинської школи в Самборі. При відвороті з Самбора організував окремий Самбірський Курінь, який приділено до XI-ої Бригади в складі 3-го Корпусу УГА.

Як командант того куреня брав участь в Чортківській офензиві. За ці бої курінь дістав похвальне письмо від генерала А. Кравса. Цей самий курінь у складі XI-ої Бригади під командою отамана Шльосера вів успішні бої проти большевиків під Кривополем, недалеко Вінниці, Бершадю, Христинівкою і врешті проти денікінців під Уманню.

В складі штабу XI-ої Бригади М. Хронов'ят перейшов всі страхіття УГА в „чотирикутнику смерти" і пережив трагедію роззброєння решток УГА поляками і, як полонений, втік з переходового табору в Проскурові та включився до частин Армії Української Народної Республіки ген.-хор. А. Удовиченка в Могилеві та Ямполі над Дністром.

З кінцем серпня 1920 р. він з групою ген. А. Кравса перейшов Карпати та опинився в таборі інтернованих у Йозефові в Чехословаччині.

В Чехословаччині, по звільненні з табору інтернованих, в 1921-26 рр., студіював у Високій Технічній Школі в Празі агрономію, яку закінчив дипломом інженера-агронома. По закінченні студій, в травні 1926 р., вернувся „на зелено" додому, на рідні землі. Там, шукаючи за працею, інж. М. Хронов'ят, як фаховий агроном і добрий організатор, відразу звернув увагу на українську молочарську кооперацію, в проводі якої вже працювали його співтоваришці А. Мудрик, інж. А. Палій, О. Лис і другі. До цього гурту пристав і інж. М. Хронов'ят, як службовик Крайового Молочарського Союзу („Маслосоюз") у Стрию.

В тому часі українська молочарська кооперація в Галичині, яка по першій світовій війні була майже тотально знищена, зуміла під проводом дир. А. Мудрика, інж. А. Палія, Ольги Бачинської, Олекся Лиса, інж. М. Хомишина, Томи Котика упорядкувати свої організаційно-технічні та торговельні справи, а зокрема: змобілізувала, або підготовила найпотрібніших фахівців, зібрала капітали, закупила машини, знайшла для себе й своєї централі організаційну форму, започаткувала експорт масла і зорганізувала поважний гурт покупців на свої вироби за посередництвом чужих і перших 8 власних крамниць і гуртівень при новостворених Відділах, які були в: Стрию, Станиславові, Львові, Перемишлі, Самборі і Коломиї. Згодом кількість Відділів і крамниць зросла. Інж. М. Хронов'ят прийшов до Маслосоюзу в розгарі організаційної роботи.

В тому часі назріла потреба перенести осідок Дирекції Маслосоюзу зі Стрия до Львова, бо Львів економічно і комунікаційно, а також престижево більше відповідав на осідок централі української молочарської кооперації. З переходом дирекції Маслосоюзу до Львова інж. М. Хронов'ят перебрав провід Відділу в Стрию та став управителем Молочарської школи.

В міжчасі Львівський Відділ, або т. зв. Головна Торговельна Агентура, розбудувалася в справжню централю, де треба було мати найкращих фахівців для організаційної, технічної і торговельної обслуги всієї української молочарської кооперації в Галичині й Волині (в 1928 р. засновано Відділ Маслосоюзу в Луцьку). В 1928 р. інж. М. Хронов'ят перейшов до Львова на становище начальника Організаційного Відділу.

(Продовження буде)

ЖІНКА ЧОРНОГО КОНТИНЕНТУ

(Продовження зі стор. 2-гої)

дівчину і створювали для них відповідні курси, школи, заняття та навчали їх всякому фаху.

В останні часи колонізації, в силу зовнішніх та внутрішніх політичних обставин, колоніяльний уряд змушений був дозволити африканським народам створювати свої професійні союзи молоді, робітників, жінок, та будувати породильні доми та клініки. Серед медичного персоналу, в останніх часах колонізації, все більш та більш стали з'являтись муринські жінки, які не раз перевищували знанням та умінням своїх товаришок, білих жінок. Жінки муринки також з'явились, хоч дуже мало, і в шкільництві, виховательками молоді, і спортовими та культурними інструкторками. Африканська муринка, таким чином, маючи природний хист і талант до поступу, стала цікавитись культурно-громадськими справами, стала бути корисною для свого народу, а пізніше і для свого уряду. Все ж однак в ті часи ланцюхи колоніяльної влади гнітили її, стримували, гамували її потяг до творчої праці, запал до поступу, до діяльности. І ось недавно настало для африканських народів довгожданне визволення від колоніяльного поневолення, і жінка Африки ввійшла до творчої роботи і діяльности на добро всіх африканських народів і народів цілого світу.

Тепер в країнах Африки створено багато спеціяльних жіночих шкіл, курсів, культурних осередків, організацій. Жінки Чорної Африки об'єднались в різні соціяльно - політичні та культурні союзи, які всебічно піклуються про добробут і краще завтра африканської муринки. Відкрито багато породильних домів, притулків для старих жінок, домів відпочинку для жінок, тощо. Африканські муринки тепер працюють всюди: в лябораторіях, шкільництві, державних установах, беруть уділ в державно політичному і громадському житті своєї країни і уряду і то всюди нарівні з чоловіками.

Деякі африкаські муринки досягли високих становищ, і досягли міністерських дипломатичних місць в своїх державних урядах та навіть і в Об'єднаних Націях.

Пані Стелла Абака, представниця Гани на різних інтернаціональних конгресах, стала тепер в своїй країні відомим адвокатом, суддею, головою жіноцтва. П-і Камара Лоффо, відома в Гвінеї як дуже діяльний міністер соціяльних справ. Хто не знає в Африці пані Маламма Гамбо, одну з колишніх 10 жінок принца Нігерії, котра нині займає високе становище в ділянці соціяльно - політичній? Хто не знає пані Вуру Есан, першої жінки - сенатора в Нігерії, чи пані Діарре з Національної Ради Гвінеї, чи пані Массарoко Трауре (жінку амбасадора з Малі), що була недавно представником держави Малі по культурних справах в ОН. Всі ці вище згадані жінки Чорної Африки, як і інші жінки цілого світу, беруть активний уділ у всіх державно політичних і культурних справах, в будівництві своєї незалежної країни та в еволюції всіх африканських народів. Африканські муринки фігурують тепер всюди і беруть участь на всіх міжнародніх конгресах, фестивалях, дбаючи всюди про краще завтра і добробут свого народу та держави.

У всіх країнах Африки, звільнених від колоніялізму, спеціяльні закони охороняють права жінки, тому африканські муринки можуть тепер сміло і спокійно розвивати свої здібності, провадити громадську, політичну чи культурну працю і виховувати в національному дусі своїх дітей. В деяких країнах Африки, як наприклад, в Гвінеї, існують навіть жіночі військові батальйони та міліція. Жінки Африки співпрацюють в комерції, в судівництві, в законодавстві, в освіті. Вони твердо переконані, як висловилась одного разу пані Стелла Абака, що „важливе не те, що може зробити одна жінка, але те, чого можуть досягнути всі жінки, коли вони спільно працюють". Тому тепер африканські муринки об'єднуються, виготовляють спільну програму дії у всіх галузях життя.

Колись відстала культурно і політично африканська жінка, морально пригнічена і занедбана, сьогодні йде швидко вперед у світлу і кращу будуччину.

Ю. Шумовський

ЩЕ ПРО „МОВНИЙ КУТОК"

(Закінчення із стор. 2-ої)

ці треба студіювати, а не лише — читати).

Тому необхідно, щоб хтось ці речі студіював, знаходив у них те, що найбільше суттєве для нашого мововжитку, і подавав читачеві у приступній формі. Це й було б, на мою думку, завдання редактора „кутка мови".

На жаль, дійсність є така, що для багатьох наших інтелігентів мовним арґументом є совєтські двомовні словники, які, розуміється, віддзеркалюють закріпачення української мови на рідних землях, зокрема в ділянці термінології. Через оці словники в мову нашого інтеліґента просякають зросійщені терміни, хоч для них існують добрі українські відповідники.

Другою причиною мовного убозтва нашого загалу тут, в Америці, є таки недбальство й неохайність. Так, отже, деякі наші організації влаштовують доклади, а не доповіді (доклад — русизм, навіть за совєтськими словниками), на яких часом висвітлюють кольорові „слайди" (англійські slides), а не діяпозитиви чи по-українському проглядки або прозірки. Наші господині миють часто посуд у „синку" (англ. sink), а не в зливальниці — (так „Загальнотехнічний словник" Шелудька-Садовського передає російський термін — раковина), та зберігають харчі в „айсбаксі" чи фріджідері", а не в холодникy. Вони ж дають чистити одяг до „клінерса", а не до хемічної чистильні. Наші люди їздять „босом", а не автобусом, „карою" або „возом", а не автом, до якого купують „ґаз" або ґазоліну", а не бензину. Опівдні ми звичайно споживаємо „лонч", а не — полуденок.

Таких прикладів можна наводити сотки. Як можемо ми навчати своїх дітей чи онуків доброї мови, коли самі часто йдемо дорогою найменшого зусилля.

Ця ділянка назовництва — технічні слова побуту та щоденного вжитку — повинна також знайти особливу увагу в „кутку мови". (Між іншим, наше побутове назовництво було частково опрацьоване, у дуже цікавій серії статтей в журналі „Наше Життя" за 1959-60 роки. Ці статті теж заслуговують на ширшу увагу та передрук).

До технічної та наукової термінології матеріяли теж у нас є. Під час бурхливого розвитку нашої культури на рідних землях, в період „українізації", від першої світової війни до 1932-го року в Україні вийшло друком понад тридцять томів термінологічних словників з таких ділянок, як поодинокі природничі науки, виробництво, медицина, економіка, право тощо. Фотовідбитки майже всіх цих словників є тут, на еміґрації.

Чи не важлива це справа, щоб усі ці надбання і скарби вільної української науки зробити доступними для читацького загалу? Саме широкий вжиток тих термінів і закріплення їх у нашій письмовій та розговірній мові буде найкращою обороною проти асиміляційних зусиль Москви.

Обидві наші високі установи мають філологічні відділи чи секції. Чи поруч строго наукової роботи, яку вони, безперечно, ведуть, не могли б вони присвятити трохи часу саме у тій ділянці, для мовних потреб широких кіл нашої громади?

Треба, нарешті, завважити, що в нашій мові, як і в інших, є проблеми ще не устійнені, навіть контроверсійні, в яких думки наших мовознавців, навіть тут на еміґрації, розбіжні. Добрим прикладом є те, що далі не знаємо, чи живемо у Злучених, З'єднинених чи Сполучених Стейтах, Штатах чи Державах Америки. (Логічною розв'язкою цієї контроверзи було б прийняти для United States термін Об'єднані Стейти, коли ми вже прийняли — Об'єднані Нації для United Nations).

Таких спірних проблем треба в „кутку мови" не заторкати, або принаймні в таких випадках об'єктивно насвітлювати позиції і арґументи обидвох груп.

Величаві святкування Карпатської України в Сиранюзах і Рочестері

8-го вересня був створений підготовчий комітет, до якого увійшли: Микола Білик, як голова від 20-го Відділу ОДВУ з Рочестеру, як заступник голови: Ірина Вергун від 18-го Відділу Українського Золотого Хреста з Рочестеру, мгр. Михайло Середович від 9-го Відділу ОДВУ з Сиракюз, Текля Каменюк, від Відділу УЗХ з Сиракюз, Василь Пакош — секретар і Володимир Зелез — орган. реф., оба від 20 Відділу ОДВУ, Рочестер, пані Карабіневич і Міра Повх, обі від 18 Відділу УЗХ, Іван Олексик і Микола Мигович від Куреня Братства Карпатських Січовиків та професор Дмитро Січ і Володимир Ревюк з 9 відділу ОДВУ Сиракюз. Всі члени працювали ревно.

Святкування започаткувалиса в суботу 7 грудня 1963 в Сиракюзах, зібранням громадян і численних гостей з Рочестер. На сцені, удекорований портретом президента Карпатської України о. д-ра Августина Волошина, стояли з прапорами п'ять членок і п'ять членів МУН з Рочестеру та карпатські січовики в уніформі. Вступне слово сказав мгр. М. Середович, голова 9 Відділу ОДВУ в Сиракюзах і представив гостя з Торонта голову Центрального Проводу Братства Карпатських Січовиків д-ра Степана Росоху, кол. заступника голови Сойму Карпатської України, організатора і команданта Карпатської Січі. Він промовляючи подав присутнім найцікавіші факти з історії Срібної Землі, а відтак її відродження і ентузіястичний змаг до державности і волі. Промова закінчена ефектовно і присутні у святочному настрої відспівали гимн Ще не вмерла Україна. Відтак частина присутніх перейшла з церковної залі до Народнього Дому, де відбулося для гостя з Торонта та гостей з Рочестеру — приняття.

В неділю, 8 грудня, в українських церквах Рочестеру відбулися Богослуження і молитви за спокій душі св. пам. президента Карпатської України о. д-ра Августина Волошина і поляглих карпатських січовиків. Всч. отці пароxи виголосили відповідні проповіді. Почесну сторожу тримала молодь з МУН-у, Пласту і СУМ-у.

В неділю по полудні у великій залі Українсько-Американського Клюбу в участю понад 500 осіб відбулася величава Академія для відзначення 25-річчя Карпатської Січі і 25-річчя Державного Зриву Карпатської України. Академія почалася американським гимном, який відспівала пані Марія Климців при фортепіяновім супроводі пані Анни Сорохтей. Академію відкрив голова Святкового Комітету Микола Білик і представив промовця д-ра Степана Росоху, якого присутні привітали грімкими оплесками. Його промову кількакратно перeривали бурхливими оплесками.

У мистецькій частині квартет „Верховина" з Торонта в складі пань: Оленка Глібович, Надія Лисанюк, Женя Котиш, Тамара Ельдер, а при піяні Стефанія Жовнір-Клос, знаменито виконав закарпатську народню пісню „Черешеньку" і „Спомін з гір" В. Безкоровайного. Відтак відбулася мелодеклямація О. Глібовича „На зелених горах" О. Олеся. І виступ Квартету і деклямацію присутні нагородили грімкими оплесками. Чоловічий хор „Сурма" під дир. інж. Я. Матковського гарно виконав „Хорал" Садовського і „Заавенімо" Воробкевича. Юрко Зелеза, учень Рідної Школи, успішно продеклямував поезію Богдана Кравцева „Кривавим листом", защо отримав щирі оплески. І знову хор „Сурма" відспівав „Та забіліли сніги" Лисенка і Леонтовича „Гей злітались славні" за щедрих оплесків. На закінчення Квартет „Верховина" виконав „Коло річки" Колеси і „Не хочу співати" Гнатишина та на вимогу публіки ще одну закарпатську коломийку.

Відспіванням гимну Ще не вмерла Україна — закінчено цю Академію.

В іншій залі цього Українсько-Американського Клюбу по Академії зразу відбувся чисельний Ювілейний Бенкет, який відкрив Микола Білик, а тостмайстром був мгр. М. Середович із Сиракюз, який уміло провадив бенкетом і представляв гостей.

Бенкет закінчився відспіванням національного гимну.

Василь Пакош
член 367 Відділу УНС.

Бінґгемтон вшановує пам'ять жертв голоду в Україні

Організації Українського Визвольного Фронту (ООЧСУ і СУМА) в Бінґгемптоні, Н. И., скликали на неділю 22 грудня 1963 р., Маніфестаційні Збори Громадянства з приводу 30-их роковин жахливого голоду в Україні, зорганізованого Москвою, з метою зламати спротив населення комуно-московській займанщині. Збори відбулися в залі української гр.-кат. парохії, при участі понад 100 осіб. Проводив ними голова місц. відділу ООЧСУ Евген Курило. Маніфестація почалася відспіванням пісні-молитви „Боже Великий, Творче Всесильний..." та вшануванням пам'яті жертв голоду хвилинною мовчанкою. Вшановано теж пам'ять президента Дж. Кеннеді. Після вступної промови, в якій Е. К. обвинуватив Москву за злочини поповнені супроти Українського Народу, ще за часів російських царів, Сталіна, і Хрущова, та підкреслив, що обов'язком кожного українця є розкривати очі чужинцям на небезпеку, яка грозить усьому світові від комунізму, з глибоко-змістовною доповіддю виступов о. д-р Севастіян Сабол, (ЧСВВ). З питомим йому даром промовця о. Сабол, покликаючися на зізнання свідків і документи, змалював тодішнє положення українського народу, його непокірність загарбникам, та спонтанне стремління жити самостійним життям на своїй землі, та виявив злочини Москви — штучний голод в Україні 1932 - 33 р.

Після доповіді о. Сабола, схвалено резолюцію, в якій нап'ятновується Москву за її злочини в минулому і сучасному, та остерігається вільний світ проти підступної політики Кремля.

З приводу тих Маніфестаційних Зборів, „Sunday Press" з 22 грудня помістив новинку, після інтервю переведеного з Володимиром та Андрієм Чебіняками,, сумівцями, з народженої в Америці молоді, а „The Sun Bulletin" з понеділка, 23 грудня помістив гарну новинку про Маніфестацій українців.

Е. К.

Андріївський вечір в 10-му Відділі ОДВУ і в УЗХ в Ню Йорку

21 грудня 1963 р. влаштували 10-ий Відділ ОДВУ і Відділ УЗХ в Ню Йорку „Андріївський Вечір".

„Вечір" відкрила голова УЗХ п-і Д. Бойдуник, привітала присутніх та зреферувала ціль вечора. Голова 10-го Відділу ОДВУ, Роман Крупка згадав про великі постаті в нашій історії, яким на ім'я було — Андрій. Згадав про апостола Андрія Первозванного, який на київських горбах поставив хрест і пророкував заснування на тому місці Києва. Згадав про великого Митрополита Андрія Шептицького, про його невтомну працю на релігійному і національному полі. Вкінці згадав про полк. Андрія Мельника, який 25 років стоїть твердо на пості голови ПУН, про його мужню поставу під час другої світової війни, про його тверді принципи в борбі за незалежність України та про його політику на дальшу мету. Присутні довгими оплесками висловили своє признання полк. А. Мельникові за його невтомну працю для визвольної справи і виготовили відповідну телеграму, бажаючи йому багато сил для завершення наміченого великого діла.

В другій частині була добре опрацьована доповідь М. Беленюка про звичаї і традицію „Андріївського Вечора", передана ним в гумористичній формі. Потім виступив відомий гуморист Микола Понеділок. Він представив присутнім наших земляків, які дуже інтересуються американським реслінґом. Запитані, чи знають вони щось про Богдана Лепкого чи Моцарта, вони відповіли, що про таких борців-реслерів вони перший раз чують. Будучи раз в товаристві українців, де він мав їм передати привіт, його попередили, що привіт мусить бути переданий англійською мовою, бо українці... української мови не розуміють. Бачив він, як танцювали „українську коломийку", яка насправді була американським твістом. Вкінці треба було щось сказати і про себе. Тут наш гуморист подав присутнім картини зі свого життя, а саме, як він женився і як став артистом. Своїми гуморесками впровадив М. Понеділок присутніх у веселий настрій, за що присутні зі сльозами в очах зі щирого сміху нагородили його довгими оплесками.

Була інсценізація під пісню „Бабусю-голубко", яку виконали Оксана Крупка та Орися Андрейко. Гарний настрій витворила серед присутніх „ворожка" Орися Андрейко. Андріївський звичай, як колач, пліт, черевики та інше представили п-і Р. Куделя, Д. Бойдуник і А. Мамусь. Стaранням пань з УЗХ був влаштований буфет зі смачними перекусками. Присутні довго будуть пам'ятати цей вечір в приємній товариській, родинній атмосфері.

М. К.

Короткі вісті

● Папа Павло VI прийняв на збірній авдієнції 300 римських аристократів, наділених здебільша різними титулами від Апостольської Столиці. Папа заявив у промові до них, що „історія ступає вперед" і Церква „обов'язана ставитись реалістично до подій" та що тепер він, Папа, приймає італійських аристократів „з порожніми руками". Ці завваги Папи коментують так, що Папа припинить традиційний звичай обдаровувати римських аристократів титулами, які не мають ніякої практичної вартости.

● „Советская Россия" вперше виявила підписання з Америкою умови на купно мільйона тонн пшениці. Совєти закупили в „буржуазних імперіялістів" разом 10 мільйонів тонн збіжжя і зерна. Але водночас совєтський коментатор Владимір Корочкін далі боронить совєтську господарку, бо — мовляв — „посуха", яка спричинила неврожай в СССР, була б знищила селян - приватників в капіталістичних країнах, а не спричинила банкрутства ніякого колгоспу ані радгоспу.

Українська Літературно-Мистецький Клюб

● Літературно - Мистецький Клюб в Ню Йорку повідомляє, що в п'ятницю 17-го січня відбудеться доповідь - рецензія Олександри Животко - Черневої про книжку Морріса Веста „Черевики рибалки". — Початок о год. 8-ій вечора.

Зі спорту

ФУТБОЛЬНІ ЗМАГАННЯ УКРАЇНСЬКИХ КЛЮБІВ НА НАСТУПНУ НЕДІЛЮ

УСК Ню Йорк — С. К. „Гота", мистецькі змагання „Великої Десятки" Німецько-Американського Футбольного Союзу мають відбутися в неділю, 19 січня, о год. 2.30 по полудні на грищі Українського Спортового Майдану при 124-ій вулиці і 31-ій Евню у Коледж Пойнті, Н. Й. Сніговія, яка навістила східнє побережжя, поставила під знак запитання всі визначені на наступну неділю змагання.

Загальні Збори УСО „Тризуб" Філядельфія.

Управа УСО „Тризуб" скликала на неділю, 19 січня, год. 3.30 по полудні Звичайні Загальні Збори. На порядку нарад будуть між іншим звіти членів Управи і К. Комісії, справа евентуальної зміни статуту і вибір нової Управи. Ці збори відбудуться у власному домі УСО „Тризуб" при 4930-32 Н. Брод Вулиці у Філядельфії. Теперішню Управу УСО очолює голова Роман Савчак.

„ЧОРНОМОРСЬКА СІЧ" — СКАТС АМЕРІКЕНС 4:4

Минулої п'ятниці, 10 січня почалися в залі Арморі в Петерсоні змагання сімкового турніру, створеної Футбольної Ліги Шейфера, в якій розіграють сімкові змагання вісім кращих дружин стейту Ню Джерзі системою кожний з кожним. Перед початком змагань відбулася дефіляда дружин учасників, яких представлено глядачам. На чолі парадного походу були представники фірми Шейфер — ініціятора Ліги. Промови і привіти виголосили: голова Ліги Дж. Ґрабовскі і Р. Філіпс — репрезентант фірми Шейфера, яка є відомим приятелем спорту в ЗДА. В трьох перших змаганнях Гобокен переміг Елизабет 3:1, Петерсон виграв з Ромою 2:1, а Мадярський С. К. здобув дві точки вислідом 4:2 над Польськими Соколами.

В четвертих і останніх змаганнях „Чорноморська Січ" — Скатс Амерікенс глядачі були свідками напружених ситуацій, в яких завзяті шотляндці чотирократно здобували ведення, та в кінці все ж таки січовики вирівняли вислід зустрічі 4:4. При стані 1:0 вирівняння 1:1 здобув Снилик, чергові ворота для „Ч. Січі" здобули: В. Вільчак 2:2, Р. Сольчаник 3:3 і врешті 4:4 Л. Вільчак. Як на перший раз в сімковій грі, виступ молодих змагунів вдоволив симпатиків, „Ч. Січі". Слабше як звичайно зарепрезентувала себе дефензива, в якій забракло Павлишина. Найкращими в цій грі змагунами „Ч. Січі" були: З. Снилик, В. Каздоба та А. Голуб, які в минулих роках брали участь в подібних сімкових турнірах. Склад „Ч. Січі": А. Голуб, Ю. Саварин, І. Савицький, В. Каздоба II, В. Каздоба III, З. Снилик, В. Вільчак, Л. Вільчак (Р. Сольчаник, Воробець, Г. Бренич).

Стан показника Ліґи після першої рунди.

	Точки	Ворота
Гобокен	2:0	3:1
Петерсон	2:0	2:1
Мадярський СК	2:0	4:2
Ч. Січ	1:1	4:4
Скатс Ам.	1:1	4:4
Рома СК	0:2	1:2
Елизабет	0:2	1:3
П. Соколи	0:2	2:4

О. Твардовський

ПЕРШІ ДРУЖИНОВІ ШАХОВІ ПЕРШОСТІ СУАСТ — СХІД

В неділю, 29 грудня 1963 і в суботу, 4 січня 1964 відбулися розгривки першого шахового турніру за першість СУАСТ — Схід. Першого дня змагання проводилися в приміщенні американського шахового клюбу „Індепендент Чес Клаб" в Іст Орендж, Н. Дж., а другого дня в домівці УСТ „Централі" в Пасейку, Н. Дж. До турніру зголосилися чотири Товариства: УСТ „Беркут" — Перт Амбой, УСО „Тризуб" — Філядельфія, УСТ „Централя" — Пасейк і УСТ „Чорноморська Січ" — Нюарк. Тільки три останні дружини взяли участь у змаганнях.

Поодинокі висліди зустрічей: (зустрічі подані в порядку чисел шахівниць)

„Чорноморська Січ"	—	**„Тризуб"**	**3½:½**
Д-р О. Попович	—	Б. Бачинський	1:0
Інж. Л. Блонарович	—	Я. Когут	1:0
А. Кулик	—	С. Новаківський	½:½
Інж. Б. Андрушків	—	О. Ковальчук	1:0
„Тризуб"	—	**„Централя"**	**2½:1½**
Б. Бачинський	—	О. Коцюба	½:½
С. Новаківський	—	Я. Бриль	1:0
Д-р Ю. Колтун	—	П. Приймак	0:1
О. Ковальчук	—	О. Рудакевич	1:0
„Чорноморська Січ"	—	**„Централя"**	**4:0**
Інж. Л. Блонарович	—	О. Коцюба	1:0
Д-р О. Попович	—	Я. Бриль	1:0
А. Кулик	—	П. Приймак	1:0
Д-р О. Андрушків	—	В. Цінєвич	1:0

Кінцевий стан дружинових першостей:

1. „Чорноморська Січ"	—	2:0	7½:½
2. „Тризуб"	—	1:1	3 : 5
3. „Централія"	—	0:2	1½:6:½

На марґінесі цих змагань треба відмітити, що новозаснована ланка шахів „Централі" під проводом П. Приймака взялася до пильної праці і плянує розвинути ширшу діяльність. Управа „Централі" вирішила закупити нові шахи і шахові годинники та докласти всіх старань, щоб дати відповідні умовини ланці для більшого розвитку.

Цим турніром дружинових першостей провадив ланковий шахів СУАСТ—Схід д-р О. Попович.

Перемога американських гаківкарів

Олімпійська збірна гаківки ЗДА, яка відбуває перед початком Зимових Олімпійських Ігрищ турне по Европі, здобула минулої неділі, 12-го січня, в Базелі, Швайцарія, перемогу 4:1 над репрезентацією Швайцарії. Цей успіх американців у товариських змаганнях значно скріпив на дусі збірну ЗДА, яка в минулих Зимових Олімпійських Ігрищах здобула була перше місце, але тепер не має на це виглядів. Фаворитами на чемпіонів Олімпіяди є гаківкарі Совєтського Союзу, а найгрізнішими їх конкурентами репрезентанти Швеції і Чехо-Словаччини. В аматорській гаківці Канада і ЗДА мають значно слабших змагунів, як серед професіоналів.

Американці здобули 5-те і 6-те місце в лещетарських стрибках

На міжнародних лещетарських змаганнях в Семерінґу, Австрія, добре написалися два члени американської репрезентації на Олімпійські Ігрища в конкуренції стрибків. Джін Котлярек і Джан Балфанц, обидва зі стейту Міннесоти, здобули несподівано високі місця поміж сильними конкурентами в лещетарських стрибках, займаючи п'яте і шосте місце.

Машини IBM будуь рахувати висліди на Зимових Олімпійських Ігрищах

Близько 140 осіб буде обслуговувати в Інсбруку, Австрія, рахункові машини фірми IBM, які будуть з неймовірною скорістю і точністю реєструвати і обчислювати висліди змагань в різних конкуренціях Ігрищ. Змагання будуть відбуватися рівночасно в кількох поблизьких місцевостях, так що крім калькуляційних машин користуватимуться там комунікацією системи „теле-процесу", щоб якнайскоріше були зібрані в центрі всі висліди і докладно підчислені подані всім до відома. Приготування цих інсталяцій мащин почала фірма IBM ще в літі минулого року в Інсбруку.

в.с.

До підсумків футбольного сезону в Україні

В листопаді закінчився футбольний сезон на Україні, як і в цілій московській імперії. Чемпіонат СССР здобула дружина московського „Динамо" і в цій же найвищій „А" клясі три українські дружини опинилися на таких місцях: „Динамо"-Київ на 9-ому місці, „Шахтар"-Донецьк на 11-му місці (він же фіналіст гор за кубок СССР), та „Авангард"-Харків на 19-му місці. Цим самим „Аванґард" мусів розпрощатися з першою підгрупою „А" кляси, а його місце зайняла російська дружина „Шинник" з Ярославля, яка здобула перше місце другої підгрупи. В другій підгрупі „А" кляси змагалося п'ять українських дружин. З них одна — „Дніпро" з Дніпропетровська випала до нижчої кляси, а її місце зайняв новий чемпіон „Б" кляси України — СКА Одеса.

СКА Одеса здобув першість 2-ої зони України, а опісля і чемпіонат України двома перемогами над першуном 1-ої зони, „Льокомотивом" з Винниці. Про сучасний стан футболу на Україні написав цікаву статтю голова т. зв. „Федерації Футболу УРСР" А. Ідзковський в 140-ому числі „Радянського Спорту". Там він пише про небувалий ріст футболу на радянській Україні, про успішні розгривки 40 дружин України в „Б" клясі, яких 800 грам приглядалося понад 5 мільйонів людей. Наводимо уривки статті Ідзковського: „Кляса українського футболу зростає. По-перше, наш футбол значно помолодшав. Так середній вік футболістів команд 2-ої ліґи становить 23.5 року... Омолодження досягнуте на рахунок масового припливу в клясні команди вихованців місцевих футбольних шкіл молоді. З превеликою радістю ми відзначаємо, що колишня практика завозу „іногородніх зірок" відійшла в минуле. У молодого покоління футболістів, вихованого у своїх рідних містах, зовсім інше поняття про честь свого клюбу, честь міста, ніж тих „перелітних птахів"... Якщо до чілійського чемпіонату світу ми в силу якоїсь інерції ще трималися систему „дубль ве", то зараз усім її прихильникам довелося визнати перевагу так званого „бразилійського варіянту", системи чотирьох захисників. У цьому відношенні команди кляси „Б" України, на мій погляд, добилися значних успіхів. Наші тренери не тільки стали застосовувати визначну тактику схеми побудови 4-2-4, а пішли далі, стали сміливо шукати і впроваджувати нові цікаві тактичні варіянти, які підказує розвиток гри футболу (3-3-4, 1-3-3-3, і т.д.). Першорядне значення в підвищенні спортової майстерности футболістів (і це пов'язано з новою тактикою) має поліпшення техніки гри. Якщо раніше змагунів, що володіли технічною майстерністю, в 2-ій лізі українського футболу можна було перерахувати на пальцях, то тепер їх багато й багато сотень... У цьому я вбачаю запоруку дальшого розвитку футболу в республіці, запоруку зростання його кляси. Відзначаючи позитивні сторони минулого чемпіонату, не можна не сказати кілька добрих слів про виступи збірної України кляси „Б". Ця команда щорічно складається з найкращих молодих і перспективних футболістів... В 1963 році вона збиралася тричі і тільки першу гру проти такого грізного суперника, як олімпійська збірна СССР, програла. Зате в її активі перемога над турецькими професіоналами і нічия з київським „Динамо"...

Ідзковський оцінив успіхи поодиноких дружин і навіть визначних змагунів та порушив справу фізичної і психічної підготовки змагунів. Згадав він теж деякі неґативи, як напр. „грубощі" змагунів і т. п. в минулому сезоні. Не відважився однак навіть сам голова т. зв. „Федерації Футболу України" порушити питання окремої участи репрезентації України у футбольних олімпійських змаганнях, чи в міжнародних змаганнях за чашу Европи, чи грах за першість світу. А треба б йому, чи цій „Федерації" випустити врешті репрезентацію України в світ і то не скромну збірну самої „Б" кляси, але збірну цілої України. Розуміємо однак бідного голову послушної Москві „Федерації", що за таку відвагу він не тільки полетів би з головства, але міг би в найкращому випадку дістати призначення на посаду пастуха білих ведмедів на Сибірі.

О. Твардовський

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

У висліді розмов між представниками ЗДА і Панами, ситуація у цій країні успокоїлась. На фото: вояки панамської національної ґвардії тримають варту перед будинком банку в Панама Сіті.

Віллі Брандт став головою німецької Соціял-демократичної партії

Бонн. — На місце померлого в минулому місяці лідера західньо-німецьких соціял-демократів Еріха Оленгауера обрано Віллі Брандта, теперішнього посадника Західнього Берліну. Віллі Брандт прийняв те становище під умовою, що він залишиться далі посадником Західнього Берліну, керуватиме звідтіль партійними справами і тільки раз тижнево прилітатиме до головної партійної кватири в Бонні. Як голова другої після Християнсько-демократичної найсильнішої в Західній Німеччині партії — Віллі Брандт автоматично став кандидатом на канцлера Західньої Німеччини у випадку партійної перемоги. Віллі Брандт, який дістав 62% голосів в Західньому Берліні, дістав заяву льояльности від двох заступників голови соціял-демократів, Герберта Венера і Фріца Ерлера. Хоч кожний з них мав лідерські амбіції, проте вони признали, що з усіх теперішніх соціял-демократичних діячів в Німеччині — Брандт є найбільш відомим і популярним та виявив дійсно непересічні здібності на такому трудному становищі, як Західний Берлін.

ЗМІНА АДРЕСИ

До Адміністрації „СВОБОДИ"
81-83 Grand Street
(P. O. Box 346)
JERSEY CITY, N. J. 07303

Долучую 10 центів — прошу змінити мою адресу.

Моя СТАРА АДРЕСА була:

ЧИСЛО ВІДДІЛУ (якщо член УНС) ....

Ім'я і прізвище: ....

Адреса: ....

....

Моя НОВА АДРЕСА така:

Ім'я і прізвище: ....

Адреса: ....

....

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

СУБОТА, 18-го СІЧНЯ 1964 р.

AMBRIDGE, Pa. Збори Б-ва св. Василія 161 Відд. в 7-ій год. веч. в домівці Відділу. Вибрані урядники на 1964 р. повинні обов'язково з'явитися в год. 6:45 веч. де відбудеться їх заприсяження. — В. Гладьо, секр.

ІРВІНҐТОН, Н. Дж. Річні збори Т-ва І. Франка 490 Відд. в 7-ій год. веч. в залі Укр. Пресвітерської Церкви, при 36 Harrison Place. — О. Чорномаз, секр.

НЕДІЛЯ, 19-го СІЧНЯ 1964 р.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Місячні збори Б-ва св. Василія 339 Відд. в год. 3-ій по пол. в домі Укр. Громади при 3322 Н. Лавренц вул. Проситься всіх членів прибути і вирівняти свої членські зобов'язання. — С. Лупацій, секр.

БРІДЖПОРТ, Конн. Річні Загальні Збори Б-на св. Петра і Павла 383 Відд. в 1-ій год. по пол. в церковній залі, 494 Форд вул. На порядку нарад: Звіти: Управи, Конт. Комісії, вибір нової управи на 1964 р. Проситься всіх членів прибути. — Й. Хома, фін. секр.

ВУНСАКЕТ, Р. Ай. Річні Збори 206 Відд. в парафіяльній залі під ч. 74 Harris Ave. Проситься обов'язково прибути. На порядку дня: Звіт Контр. Комісії і заприсяження нової управи. — Є. Тепер, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Річні Загальні Збори Т-ва ім. Л. Мишуги 153 Відд. в год. 11-ій перед. пол. в домі спортового Т-ва „Тризуб" при 4932 Н. Брод вул. із звичайним порядком нарад. Бажаючі можуть при тій нагоді заплатити свої членські внески. На Загальних Зборах буде присутній д-р В. Ґалан, голова Гол. Контр. Комісії УНС. Після Зборів відбудеться традиційна спільна гутірка з перекускою. Проситься Членів Відділу обов'язково прибути на ці важні Загальні Збори. — І. Скіра, голова, І. Одежинський, секр., М. Прасіцький, касир.

ПОНЕДІЛОК, 20-го СІЧНЯ 1964 р.

МЕЙПЛЕВУД, Н. Дж. Річні Загальні Збори Т-ва Згода 272 Відд. під ч. 30 Hudson Ave, E. O., N. J. Проситься членів прибути. — М. Кондрат, предсідник, М. Кушнір, секретар.

СЕРЕДА, 22-го СІЧНЯ 1964 р.

FREELAND, Pa. Річні Загальні Збори 429 Відділу зараз після Співаної Служби Божої в залі церкви св. ап. Петра і Павла, 921 Walnut St. На порядку нарад: вибір нової управи на 1964 рік. Проситься членів прибути на ці збори. — Іван Перковський, секретар.

Посмертні згадки

ФЕДІР КОХАН, член 345 Відділу УНСоюзу в Міннеаполісі, Мінн., помер 7-го грудня 1963 р. на 84-му році життя. Бл. п. Ф. Кохан народився 17 грудня 1879 р. на Тернопільщині, Україна. До Америки приїхав 1911 р., увесь час від 1912 р. жив у Міннеаполісі. Був одним з основоположників громади УПЦ св. Арх. Михаїла та 345 Відділу, брав активну участь у церковному та громадському українському житті, щедро і щиро офірував десятки долярів на різні укр. добродійні цілі. Прикладом цього є те, що у 1962 році, не маючи жадного майна, а лише невеличку старечу пенсію для себе та спаралізованої дружини бл. п. Марії Кохан, дав на будову пам'ятника Т. Шевченкові у Вашинґтоні 65 дол. Залишив у смутку союзовців синів Василя, Івана, Семена та доньку Ганну, 3 внуків та 6 правнуків. Похорон перевели настоятель УПЦ св. Арх. Михаїла прот. о. М. Антохій та настоятель УПЦ св. Юрія Переможця прот. о. А. Кість.

Вічна Йому Пам'ять!

Управа Відділу

ТАРЗАН, Ч. 5172. Боротьба на смерть!

— Це не є справедливо, — протестував Боббі. — Леопард зможе забити мавпу

— Неконечно, — відповів Тарзан, — бо цей рід мавп має гострі зуби...

Нагло леопард скочив, але павіян скочив і собі, — просто до шиї свого ворога!